

Univerzita Karlova v Praze
Právnická fakulta

Markéta Palková

**VÝVOJ EVROPSKÉ ÚPRAVY
PROTI ZNEUŽITÍ LEGALIZACE VÝNOSŮ
Z TRESTNÉ ČINNOSTI**

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: Prof. JUDr. et PhDr. mult. Michal Tomášek, DrSc.

Katedra: evropského práva

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 15. 4. 2009

Čestné prohlášení:

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracovala samostatně za použití zdrojů a literatury v ní uvedených.

V Praze dne 15. dubna 2009

Markéta Palková

Poděkování

Děkuji touto cestou panu prof. JUDr. et PhDr. mult. Michalu Tomáškoví, DrSc., vedoucímu mé diplomové práce, za odborné vedení a cenné připomínky při jejím zpracování. Zároveň děkuji Ing. Tomáši Götthansovi za poskytnuté rady a praktické zkušenosti.

V Praze dne 15. dubna 2009

Markéta Palková

OBSAH

1. ÚVOD.....	1
2. KONCEPCE PRANÍ PENĚŽ.....	3
2. 1 Pojem praní peněz a jeho definice.....	3
2. 2 Proces praní peněz a metody využívané k praní peněz.....	4
3. VÝVOJ PRÁVNÍ ÚPRAVY V MEZINÁRODNÍCH SOUVISLOSTECH.....	8
3. 1 Organizace spojených národů.....	8
3. 2 Finanční akční výbor proti praní peněz a jeho Doporučení.....	9
3. 3 Regionální spolupráce v rámci Rady Evropy.....	13
3. 4 Egmontská skupina.....	18
4. PRÁVNÍ ÚPRAVA V RÁMCI EVROPSKÉ UNIE.....	19
4.1 Směrnice Rady ES č. 91/308/EHS – tzv. „první směrnice proti praní peněz“.....	19
4.1.1 – Pojem praní peněz.....	20
4.1.2 – Pojem trestná činnost.....	21
4.1.3 – Identifikační a ohlašovací povinnost.....	21
4.1.4 – Implementace směrnice v právních řádech členských států EU.....	24
4.2 Právní akty třetího pilíře.....	26
4.2.1 – Společná akce č. 98/699/SVV.....	27
4.2.2 – Rámcové rozhodnutí Rady č. 2001/500/SVV.....	28
4.3 Směrnice Evropského parlamentu a Rady EU č. 2001/97/ES - tzv. "druhá směrnice proti praní peněz".....	29
4.3.1 – Povinné subjekty.....	30
4.3.2 – Pojem trestná činnost.....	31
4.3.3 – Povinnost identifikace.....	32
4.3.4 – Zvláštní režim u právních profesí.....	32
4.4 Směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2005/60/ES - tzv. "třetí směrnice proti praní peněz".....	35
4.4.1 – Pojem praní peněz a financování terorismu.....	36
4.4.2 – Povinné subjekty.....	37
4.4.3 – Skutečný vlastník.....	38
4.4.4 – Politicky exponované osoby.....	39
4.4.5 – Hlubková kontrola klienta.....	40
4.5 Související právní předpisy evropského práva.....	45
4.6 Implementace směrnic v českém právním řádu.....	46
5. UPLATNĚNÍ AML LEGISLATIVY V PRAXI V ČR.....	49
5.1 Finanční analytický útvar.....	49
5.2 Bankovní sektor.....	50
6. ZÁVĚR.....	56
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ.....	58
SEZNAM PŘÍLOH.....	62
DEVELOPMENT OF THE EUROPEAN LEGAL REGULATIONS AGAINST THE ABUSE OF THE LEGALISATION OF THE PROCEEDS OF CRIME	
Summary.....	66

1. ÚVOD

Převážná většina trestné činnosti je páchána za účelem dosažení zisku, což s sebou samozřejmě přináší potřebu takto získané finanční prostředky vhodným způsobem legalizovat. Pro tuto činnost se vžil pojem praní peněz.

Značný nárůst případů praní peněz nastal počátkem 90. let 20. století. Země otevíraly své ekonomiky, deregulovaly své finanční sektory a dovolovaly svým místním domácím finančním systémům – komerčním bankám, finančním společnostem, burzám, makléřským firmám – navazovat spojení s partnery v jiných zemích a dokonce vzájemně investovat. To vytvořilo operační a řídicí struktury, které je daleko obtížnější monitorovat a regulovat než v době, kdy finance byly spíše místní záležitostí¹. Rozvoj nových technologií, internetu, elektronického bankovníctví – to vše přináší možnost utajení. Ze všech prostředků určených k usnadnění legálního obchodu proto těží i zločinecké struktury.

Vzhledem k tomu, že organizovaný zločin nezná hranice jednotlivých států a vzhledem k tomu, že nejjednodušší cestou, jak dnes prát peníze, je využít neuvěřitelně rozvětvenou síť převodů peněžních prostředků, je většina aktivit boje proti praní peněz evropského, respektive mezinárodního charakteru. Vznikají tak mezinárodně uznávané standardy, které se jednotlivé státy snaží plnit.²

Jedním ze základních principů, na nichž je nebo má být postaveno trestní právo je, že trestná činnost se jejím pachatelům nesmí vyplácet. Odčerpávání výnosů z trestné činnosti se proto ukázalo jako jeden z nejúčinnějších nástrojů boje proti kriminalitě. Například jen z obchodu s drogami je ve světě ročně „propráno“ více než 500 mld. USD, celkové výnosy ze zločinu jsou odhadovány až na 1 500 mld. USD. Škody z odhalené trestné činnosti v České republice se podle oficiálních statistik v uplynulých letech pohybují celkem pravidelně v hodnotě kolem 50 mld. Kč, což při předpokládané latenci představuje celkové škody způsobené trestnou činností ve výši 100 až 150 mld. Kč³.

---

¹ MOISÉS, N. *Černá kniha globalizace*. 1. vyd. Praha: Vyšehrad, 2008, s. 128

² TVRDÝ, J., BÁRTOVÁ, A. *Zákon o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu a předpisy související: komentář*. 1. vyd. Praha: C.H.Beck, 2009, str. IX

³ Důvodová zpráva k zákonu č. 253/2008 Sb. - sněmovní tisk 385 rozeslán poslancům dne 2. ledna 2008, V. volební období Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR, 2008

Cílem mé diplomové práce je zachytit vývoj právní úpravy zaměřené na boj proti legalizaci výnosů z trestné činnosti se zvláštním důrazem na právní úpravu v rámci Evropské unie. V úvodní kapitole se budu věnovat samotnému vymezení pojmu praní peněz, jakým způsobem probíhá praní peněz a jaké metody jsou k tomuto účelu nejčastěji využívány. Dále se zaměřím na mezinárodní spolupráci při potírání praní peněz uskutečňovanou prostřednictvím nejvýznamnějších mezinárodních organizací – Organizace spojených národů, Finančního akčního výboru proti praní peněz, Rady Evropy a Egmontské skupiny. Hlavní těžiště mé práce spočívá v komplexním popisu vývoje evropské právní úpravy, zejména pramenů sekundárního komunitárního práva, aktů vydaných v rámci justiční a policejní spolupráce v trestních věcech a dalších souvisejících předpisů, včetně zhodnocení implementace těchto aktů v českém právním řádu. V závěrečné kapitole stručně pojednám o uplatnění opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti v praxi a to z pohledu bankovního sektoru, neboť finanční instituce se dle mého názoru nejvíce zapojují do prevence praní peněz a právě z bankovního sektoru pochází nejvíce oznámení o podezřelých obchodech.

2. KONCEPCE PRANÍ PENĚŽ

2. 1 Pojem praní peněz a jeho definice

Pojem praní peněz byl poprvé použit v tisku v souvislosti s aférou Watergate spojenou s financováním volební kampaně amerického prezidenta Richarda Nixona. Následně bylo toto slovní spojení převzato zákonodárci mnoha zemí světa a začalo se používat k označení zvláštního trestného činu. Cizojazyčné ekvivalenty pojmu "praní peněz" lze nalézt v angličtině (*money laundering*), němčině (*Geldwäsche*), francouzštině (*blanchiment d'argent*) či italštině (*lavaggio di denaro*).

Každý právní předpis týkající se praní peněz si tento pojem vymezuje samostatně pro své účely, i když lze konstatovat, že všeobecně přijímané definice jsou v zásadě shodné. Například Úmluva Rady Evropy o praní, vyhledávání, zadržování a konfiskaci výnosů ze zločinu z 8. listopadu 1990⁴ vymezuje trestné činy praní výnosů zločinu jako úmyslná jednání v případech:

- a) přeměny nebo převodu majetku, o němž ten, kdo se ho dopouští, ví, že tento majetek tvoří výnos, a to za účelem zatajení nebo zakrývání nedovoleného původu majetku nebo pomoci jakékoli osobě, která je zapojena do spáchání předmětného trestného činu, aby unikla právním důsledkům svých činů,
- b) zatajování nebo zakrývání povahy, původu, umístění, nakládání, pohybu nebo skutečného vlastnictví majetku nebo práv s ním souvisejících, o nichž pachatel ví, že vytvářejí výnosy;
- a s výhradou ústavních zásad a základních pojmů právního systému strany též:
- c) nabytí, držení nebo užívání majetku, o němž ten, kdo jej nabývá, drží nebo používá, ví v okamžiku, kdy jej dostává, že vytváří výnosy,
- d) účast v některém z trestných činů označených v souladu s tímto článkem, dále sdružení, spolčení, pokusů, návodů, usnadnění a rad ve vztahu k těmto trestným činům.

Nový český zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu ze dne 5. června 2008 vymezuje

---

⁴ Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 33/1997 Sb., o sjednání Úmluvy o praní, vyhledávání, zadržování a konfiskaci výnosů ze zločinu

pojem legalizace výnosů z trestné činnosti jako jednání sledující zakrytí nezákonného původu jakékoliv ekonomické výhody vyplývající z trestné činnosti s cílem vzbudit zdání, že jde o majetkový prospěch nabytý v souladu se zákonem; uvedené jednání spočívá například

- a) v přeměně nebo převodu majetku s vědomím, že pochází z trestné činnosti, za účelem jeho utajení nebo zastření jeho původu nebo za účelem napomáhání osobě, která se účastní páchání takové činnosti, aby unikla právním důsledkům svého jednání,
- b) v utajení nebo zastření skutečné povahy, zdroje, umístění, pohybu majetku nebo nakládání s ním nebo změny práv vztahujících se k majetku s vědomím, že tento majetek pochází z trestné činnosti,
- c) v nabytí, držení, použití majetku nebo nakládání s ním s vědomím, že pochází z trestné činnosti, nebo
- d) ve zločinném spolčení osob nebo jiné formě součinnosti za účelem jednání uvedeného pod písmeny a), b) nebo c).

Praní peněz, neboli legalizaci výnosů z trestné činnosti, lze tedy volně definovat jako činnost směřující k utajení či zastření původu, umístění, vlastnictví či skutečného příjemce výnosů pocházejících z trestné činnosti a jejímž cílem je vzbudit dojem, že tyto prostředky pocházejí z legitimního zdroje. Pokud je tento proces úspěšný, nezákonně získané prostředky se zdají být zcela legální a stávají se pro zločince snadno dostupnými. Pojem výnos ovšem nelze chápat příliš úzce pouze ve smyslu peněz, nýbrž jako veškerý majetek získaný trestnou činností.

2. 2 Proces praní peněz a metody využívané k praní peněz

Z literatury vyplývá, že proces praní peněz, který je většinou oddělen od páchání samotné trestné činnosti, probíhá nejčastěji ve třech fázích⁵:

1. umístění (placement),
2. vrstvení (layering),
3. integrace (integration).

---

⁵ Srov. např. BLAIR, W., BRENT, R. *Banks and Financial Crime, The International Law of Tainted Money*, 1. vyd. Oxford University Press, 2008 nebo BERCEA, L. *Revisiting the Definition of Money Laundering Offence* IN: TOMÁŠEK, M. (ed.) *European law and National Criminal Legislation*, Prague: Faculty of Law Editions centre, 2007, s. 110

V jednotlivých etapách jsou prováděny nejrůznější finanční transakce, jejichž společným cílem je zakrýt nezákonný původ výnosů pocházejících z trestné činnosti. Je však třeba zdůraznit, že v praxi lze jednotlivé fáze jen stěží rozlišit, neboť mezi nimi dochází k vzájemnému prolínání. Následující schéma zobrazuje průběh tohoto procesu.

Obrázek I⁶

V první tzv. umísťovací fázi (placement) jsou nelegální výnosy zavedeny do finančního systému. Ilegální činnost organizovaného zločinu totiž často produkuje peníze především v hotovosti, což je samozřejmě nevýhodné, neboť v legálních obchodních vztazích se v převážné většině případů využívá bezhotovostní platební styk, a proto je používání většího množství bankovek v hotovosti vždy podezřelé. Dochází tedy k rozdrobení celkové sumy peněz na méně nápadné částky v hotovosti, které jsou následně nastrčenými osobami za provizi ukládány na účty různých bank, případně jsou za ně nakoupeny peněžní instrumenty (např. šeky). Tato metoda se nazývá "smurfing" (šmoulování) a jedná se o jeden z nejefektivnějších způsobů praní peněz. Dalším způsobem legalizace výnosů z trestné činnosti je tzv. směšování tržeb. Podstatou této metody je promísení nelegálních výnosů s tržbami z naprosto legální obchodní činnosti (např. z provozu restaurací, obchodů apod.). Tyto ekonomické subjekty, jejichž prostřednictvím dochází k praní peněz, mohou být zcela pod kapitálovým či personálním vlivem zločineckých organizací, případně tuto činnost provádějí za provizi.

⁶ Převzato z: ALLDRIDGE, P. Money Laundering and Globalization. *Journal of Law and Society*, Prosinec 2008, Vol. 35, č. 4, s. 441

Další možností je využívání fiktivních firem, které pouze předstírají určitou legální činnost, i když ve skutečnosti žádné legální tržby neprodukují, a jejich tržby a zisk tak představují jen výnosy z trestné činnosti.

Poté následuje fáze druhá – tzv. vrstvení a zahlazování stop (layering), při kterém dochází k přeměně získaných prostředků a k četným přesunům, jejichž cílem je co nejvíce zakrýt skutečný zdroj peněz a vytvořit zdání, že byly nabyty legální cestou. Finanční prostředky jsou hojně převáděny mezi mnoha bankovními účty v různých zemích světa (často jsou k tomuto účelu využívány země, které striktně dodržují bankovní tajemství, tzv. daňové ráje a dále země, které důsledně neuplatňují politiku boje proti praní peněz, případně se dostatečně nepodílejí na mezinárodní spolupráci v této oblasti), jsou za ně nakupovány cenné papíry, zlato, nemovitosti a v některých případech jsou využívány k platbám za zcela legálně dodané zboží či poskytnuté služby. Tato etapa je charakteristická nepřehledností jednotlivých operací.

Pokud jsou tyto první dvě fáze úspěšné, nastupuje třetí integrační fáze (integration). Výnosy pocházející z trestné činnosti znovu vstupují do ekonomiky prostřednictvím nákupu nemovitostí, luxusního zboží, zakládání obchodních společností či strategického investování (např. získání dopravní firmy, která usnadní pašování zboží; investice do firem, které umožní snazší legalizaci výnosů z trestné činnosti - jako např. kasina, obchody, směnárny či dokonce zakládání vlastních bank).

Praní peněz nejen že ohrožuje stabilitu celého finančního systému, ale má i zásadní socioekonomické vlivy. Výnosy pocházející z trestné činnosti, zejména obchodu se zbraněmi, drogami, lidmi a dalších forem organizovaného zločinu, jsou legalizovány a obratem opět použity k financování trestné činnosti a zvláště mezinárodního terorismu. Příjemci takto vypraných peněz mají dostatek prostředků k tomu, aby pronikli do vedení finančních institucí, ovládli podstatná odvětví ekonomiky a pronikli až do nejvyšších struktur politiky a tím ohrozili politickou stabilitu po celém světě. Jedním z hlavních prostředků boje proti organizovanému zločinu by tedy měl být boj proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a odčerpání zisku z

organizované trestné činnosti, nebo jeho minimalizování, což by samozřejmě vedlo k rozhodujícímu omezení organizovaného zločinu ve všech jeho oborových aktivitách⁷.

Podle odhadů Mezinárodního měnového fondu z roku 1996 se celosvětový objem praní peněz pohybuje mezi 2 – 5 % celosvětového hrubého domácího produktu, čili mezi 590 miliardami až 1,5 biliony amerických dolarů. Některé odhady dosahují až 10 % celosvětového HDP⁸. Vzhledem k tomu, že k praní peněz jsou využívány stále rozmanitější a modernější metody, je třeba, aby politika boje proti praní peněz (anti-money laundering policy – dále jen „AML“) byla dostatečně flexibilní a byla schopna na tyto trendy včas a efektivně reagovat.

---

⁷ BUDKA, I, DVORÁK, V, ZIMMEL, V. Zisk produkováný organizovaným zločinem, jeho legalizace a opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti, *Kriminalistika*, 2000, roč. XXXIII, č. 4, dostupné na <http://www.mvcr.cz>

⁸ MOISÉS, N. *Černá kniha globalizace*. 1. vyd. Praha: Vyšehrad, 2008, s. 130

3. VÝVOJ PRÁVNÍ ÚPRAVY V MEZINÁRODNÍCH SOUVISLOSTECH

V této kapitole bude pojednáno o počátcích a vývoji právní úpravy v oblasti boje proti praní peněz se zaměřením na nejvýznamnější mezinárodní instituce v této oblasti – Organizaci spojených národů, Finanční akční výbor proti praní peněz, Radu Evropy a stručně zmíním i tzv. Egmontskou skupinu.

3. 1 Organizace spojených národů

Praní peněz se stalo velkým mezinárodním tématem v 80. letech 20. století díky rozmachu organizovaného pašování drog. Nezákonný obchod s drogami produkoval velké sumy peněz v hotovosti, neboť touto formou byly prováděny veškeré platby za drogy. Díky tomu došlo k nárůstu objemu peněz pocházejících z této trestné činnosti překračující hranice států a bylo zřejmé, že praní peněz lze potírat pouze formou účinné mezinárodní spolupráce a zejména trestněprávními prostředky.

Jako reakce na tuto skutečnost byla dne 20. prosince 1988 ve Vídni sjednána Úmluva Organizace spojených národů proti nedovolenému obchodu s omamnými a psychotropními látkami (dále jen „Vídeňská úmluva“). Úmluva vstoupila v platnost dne 11. listopadu 1990, pro Českou a Slovenskou Federativní Republiku dne 2. září 1991⁹. Cílem této úmluvy bylo posílit mezinárodní spolupráci v oblasti boje proti nedovolenému obchodu s drogami prostřednictvím opatření promítnutých smluvními stranami do svých vnitrostátních právních řádů a to zejména kriminalizací praní peněz a spoluprací při vyšetřování a vydávání zatčených. Článek 3 této úmluvy definoval úmyslná jednání, která měla být prohlášena za trestné činy. Kromě tradičních drogových deliktů zahrnujících například výrobu, zhotovování, rozšiřování, překupnictví, dovoz či vývoz jakékoli omamné či psychotropní látky; zhotovení nebo šíření zařízení určených pro použití s cílem nedovoleného pěstování, výroby nebo zhotovení omamných nebo psychotropních látek či organizování, řízení nebo financování těchto trestných činů, prohlásila úmluva za trestné i úmyslná jednání spočívající v přeměně či převodu majetku získaného touto trestnou činností za účelem

---

⁹ Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 462/1991 Sb., o sjednání Úmluvy Organizace spojených národů proti nedovolenému obchodu s omamnými a psychotropními látkami

ukrytí nebo zatajení nedovoleného zdroje příjmů, případně ukrytí nebo zatajování podstaty, zdroje, místa, kde se nachází, způsobu šíření, převozu, práv k majetku, včetně práva vlastnického, pokud je známo, že tento majetek byl získán v důsledku trestného činu - tedy praní peněz. Na základě článku 5 úmluvy bylo možné konfiskovat výtěžky získané z těchto trestných činů, případně jiný majetek, jehož hodnota odpovídala těmto výtěžkům.

Vídeňská úmluva se tak stala základem právní úpravy týkající se potírání praní peněz trestněprávními prostředky a zavedla mezinárodní spolupráci mezi soudními orgány a orgány činnými v trestním řízení, i když zatím pouze v oblasti omamných a psychotropních látek.

V témže měsíci Basilejský výbor pro bankovní dohled, součást organizace, která seskupuje centrální banky světa, vypracoval základní principy, jichž by se měly držet banky s cílem zabránit praní špinavých peněz. Žádný z nich nebyl revoluční – identifikace zákazníků, vedení kvalitních záznamů, odmítání provádět podezřelé transakce, ale bylo to poprvé, kdy byl tento bankovní zdravý rozum formálně předložen jako veřejné vyhlášení zásad¹⁰.

3. 2 Finanční akční výbor proti praní peněz a jeho Doporučení

Jedním z nejvýznamnějších kroků v této oblasti však bylo zřízení Finančního akčního výboru proti praní peněz (Financial Action Task Force on Money Laundering – FATF). Tato zvláštní mezivládní organizace byla ustanovena v červenci 1989 na summitu zemí G7 v Paříži a jeho hlavním úkolem bylo vytvořit mezinárodní standardy pro boj proti praní peněz a navrhnout opatření aplikovatelná jak na národních, tak na mezinárodní úrovni. Již v dubnu 1990 FATF vydal zprávu obsahující 40 Doporučení¹¹, která stanovila komplexní plán postupu boje proti praní peněz a to jako součást iniciativy zaměřené na potírání případů zneužívání finančních systémů osobami legalizujícími výnosy z drogové trestné činnosti. 40 Doporučení FATF bylo několikrát

---

¹⁰ MOISÉS, N. *Černá kniha globalizace*. 1. vyd. Praha: Vyšehrad, 2008, s. 144

¹¹ plné znění 40 Doporučení FATF lze nalézt na <http://www.fatf-gafi.org>, český překlad je k dispozici na stránkách Ministerstva financí ČR – <http://www.mfcr.cz>

revidováno. Poprvé již v roce 1996, kdy byly zohledněny nové metody používané k praní peněz a zatím poslední verze pochází z června 2003.

40 Doporučení je rozčleněno do čtyř základních částí. První část je zaměřena na samotný právní systém a základním požadavkem je zde postavení praní peněz mimo zákon v souladu s Vídeňskou úmluvou z roku 1988¹² a Úmluvou Organizace spojených národů o mezinárodním organizovaném zločinu z roku 2000 (tzv. Palermská úmluva)¹³. Skutková podstata trestného činu praní peněz by měla být aplikována na co nejširší okruh predikativních trestných činů. Za predikativní trestné činy lze považovat buď všechny trestné činy, trestné činy překračující určitou mez závažnosti, nebo činy, které jsou postihovány určitou trestní sazbou odnětí svobody (princip prahový), lze je vymezit ve zvláštním seznamu predikativních trestných činů, případně lze zvolit kombinaci výše uvedených principů. Co se týče kategorií trestných činů, na které lze aplikovat skutkovou podstatu praní peněz, jsou uvedeny v Glosáři k 40 Doporučením a jedná se například o účast na organizovaném zločinu, terorismus, obchodování s lidmi, nelegální obchod se zbraněmi, obchodování s narkotiky a psychotropními látkami, podvody, padělání, vražda, únos, brání rukojmí, pašování, vydírání apod. V této části se rovněž objevuje doporučení k rozšíření trestněprávní odpovědnosti za praní peněz i na právnické osoby a jejich postih efektivními, přiměřenými a odstrašujícími sankcemi.

Druhá část se týká opatření ze strany finančních institucí a nefinančních společností a profesí na úseku prevence praní peněz a financování terorismu. Největší prostor je zde věnován opatřením k prověřování klientů (due diligence), přičemž mezi klíčové principy patří zejména identifikace klienta a ověření jeho totožnosti, zjištění skutečného vlastníka, charakteru obchodního vztahu a následné průběžné prověřování klienta a jím prováděných operací v souladu se znalostmi o klientovi, jeho podnikání, možných rizik a zdrojích finančních prostředků. Na základě posouzení rizikovosti klienta je rovněž možné přistoupit buď k zvýšenému prověřování (např. pokud se jedná o politicky exponovanou osobu, zahraniční korespondenční styk) nebo zvolit zjednodušená opatření. Za nefinanční společnosti a profese, které by měly rovněž prověřovat své klienty, FATF považuje kasina, realitní agenty, obchodníky s vzácnými

---

¹² Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 462/1991 Sb., o sjednání Úmluvy Organizace spojených národů proti nedovolenému obchodu s omamnými a psychotropními látkami

¹³ The United Nations Convention against Transnational Organized Crime, 15. listopadu 2000, dostupné na: <http://www.unodc.org/unodc/en/treaties/CTOC/index.html#Fulltext>

kovy a drahými kameny, právníky, notáře, jiné nezávislé právní profese a účetní (zejména tehdy, pokud zastupují klienta při nákupu a prodeji nemovitostí, správě financí či jiného jmění klienta nebo při poskytování pomoci při vzniku a řízení právnických osob) a též poskytovatele služeb trustům a společnostem. Pod tímto pojmem si lze představit všechny osoby, které poskytují služby při zakládání právnických osob, poskytují registrovanou podnikatelskou adresu, působí jako ředitelé, jednatelé či fiktivní akcionáři (tzv. bílí koně) právnické osoby apod. Další doporučení této části se týkají oznamování podezřelých obchodů, vytváření systému vnitřních zásad v rámci finančních institucí ke školení zaměstnanců a provádění kontrolních opatření a též podrobení finančních institucí i nefinančních podniků a profesí regulaci a dohledu ze strany státu.

Třetí část je věnována institucionálním a jiným opatřením jakožto součástí systému boje proti praní peněz a financování terorismu, kde je zejména zdůrazněna potřeba zřídit finanční zpravodajskou jednotku, která, jakožto celostátní orgán, bude přijímat a analyzovat oznámení o podezřelých obchodech a k zajištění výkonu svých pravomocí bude mít přístup k informacím finančního, správního nebo policejního charakteru. V rámci vyšetřování případů praní peněz a financování terorismu by orgány činné v trestním řízení měly mít kromě pravomoci žádat zpřístupnění informací či konfiskovat jmění a výnosy z trestné činnosti i možnost uplatňovat zvláštní vyšetřovací techniky (např. sledování zásilky, tajné operace).

Závěrečná čtvrtá část opět zdůrazňuje potřebu mezinárodní spolupráce v oblasti boje proti praní peněz a financování terorismu a to cestou implementace mezinárodních dokumentů, vzájemné právní pomoci, vydávání pachatelů a zavedení jasných a efektivních mechanismů k okamžité výměně informací, a to buď spontánně nebo na vyžádání.

Po 11. září 2001 se praní peněz a zejména financování terorismu stalo jednou z největších priorit celého mezinárodního společenství. Již v říjnu 2001 rozšířil FATF svůj mandát i na problematiku financování terorismu a přijal 8 zvláštních doporučení v oblasti boje proti financování teroristické činnosti a teroristických organizací. FATF doporučil členským státům bezodkladnou ratifikaci a implementaci nástrojů Organizace spojených národů týkající se předcházení a potlačování financování teroristických činů,

zavést jako trestný čin financování terorismu a přijmout a realizovat opatření, která by umožnila zmrazit a konfiskovat majetek získaný, používaný či určený k financování terorismu, teroristických činů nebo teroristických organizací. V roce 2004 k nim bylo připojeno IX. zvláštní doporučení týkající se přeshraničních převozů hotovosti a s tím související zavedení ohlašovací povinnosti. Státy by dle tohoto doporučení měly zajistit, aby jejich příslušné orgány měly pravomoc zadržet hotovost v případě, že je zde podezření z financování terorismu nebo praní peněz, případně že takováto hotovost nebyla pravdivě nahlášena.

Všechna Doporučení FATF se stala mezinárodním standardem pro boj proti praní peněz a financování terorismu a jsou uplatňována ve více než 170 jurisdikcích světa. Přestože mají povahu nezávazného právního dokumentu – tzv. „soft law“, jsou jednotlivá ustanovení promítnuta přímo do závazných právních norem v rámci národních právních řádů i textů mezinárodního významu.

Zásadní přínos do oblasti boje proti praní peněz přineslo též stanovení 25 kritérií, na základě kterých byl sestaven seznam nespolupracujících zemí a teritorií (Non-Cooperative Countries and Territories – NCCT). Jednalo se o země, které přijatá Doporučení FATF dodržovaly nedostatečně nebo vůbec a na základě tohoto seznamu bylo možné vůči nim uplatnit vhodná protipatření. Finančním institucím bylo doporučeno, aby věnovaly zvýšenou pozornost obchodním vztahům a transakcím se subjekty v těchto zemích prostřednictvím zpřísněné identifikace klienta, zohlednění vyšší rizikovosti obchodního vztahu a větší pravděpodobnosti praní peněz. Jako nespolupracující země byly v letech 2000 a 2001 označeny následující státy: Bahamy, Kajmanské ostrovy, Cookovy ostrovy, Dominikánská republika, Izrael, Libanon, Lichtenštejnsko, Marshallovy ostrovy, Nauru, Niue, Panama, Filipíny, Rusko, St. Kitts a Nevis, Svatý Vincent a Grenadiny, Egypt, Guatemala, Maďarsko, Indonésie, Barma, Nigérie, Grenada a Ukrajina. Cílem této iniciativy byla snaha o to, aby všechny státy přijaly a implementovaly opatření k prevenci, odhalování a postihu praní peněz podle mezinárodně uznávaných standardů. Ukázalo se, že tato iniciativa byla velmi úspěšná.

Všech 23 států bylo nejpozději do října 2006 ze seznamu vyškrtnuto¹⁴, neboť dosáhly významného pokroku v implementaci těchto opatření. Od té doby na seznamu nefiguruje žádná země, FATF však nadále pokračuje v monitoringu AML legislativy ve všech státech.

V současné době má FATF 34 členů (včetně Evropské komise), 2 země se statutem pozorovatele (Indie, Jižní Korea), úzce spolupracuje s téměř 30 dalšími mezinárodními a regionálními organizacemi zabývajícími se problematikou boje proti praní peněz a financování terorismu a má podstatný vliv na celosvětové odhalování a prevenci praní peněz a financování terorismu.

Již od počátku byl FATF koncipován jakožto subjekt zřízený na časově omezenou dobu a k tomu, aby mohl pokračovat ve své činnosti, bylo potřeba zvláštního rozhodnutí. V dubnu 2008 byl znovu potvrzen a revidován jeho mandát a to na období let 2008 – 2012¹⁵. Prioritou FATF zůstává:

- zajištění společného postupu v boji proti praní peněz a financování terorismu,
- podpora implementace Doporučení po celém světě,
- monitoring přijatých opatření a jejich efektivnosti,
- promptní reakce na aktuální techniky a metody využívané k praní peněz a financování terorismu,
- označení vysoce rizikových jurisdikcí, které mají závažné nedostatky v aplikaci AML opatření s cílem ochránit mezinárodní finanční systém od kriminálních hrozeb a snaha o zapojení těchto zemí do celosvětového boje proti praní peněz a financování terorismu,
- zvýšit zapojení soukromého sektoru, zejména prostřednictvím využití zkušeností z praxe.

3. 3 Regionální spolupráce v rámci Rady Evropy

Rada Evropy se stala první mezinárodní organizací, která zdůraznila důležitost a nutnost přijetí opatření pro boj proti praní peněz. V roce 1977 Evropský výbor pro trestněprávní problematiku (European Committee on Crime Problems - CDPC) zřídil

---

¹⁴ viz Příloha č. 1 – Časový harmonogram rozhodnutí FATF o označení za nespolupracující zemi či teritorium (NCCT) a monitoringu těchto zemí

¹⁵ srov. FATF revised mandate 2008 – 2012, 12. dubna 2008, dostupné na http://www.fatf-gafi.org/pages/0,3417,en_32250379_32236846_1_1_1_1,00.html

zvláštní expertní skupinu, která se měla zabývat vzrůstajícími případy nezákonných převodů finančních prostředků pocházejících z trestné činnosti a jejich následného použití k páčání další trestné činnosti. Činnost této expertní skupiny vyústila dne 27. června 1980 k přijetí doporučení Výboru ministrů č. R (80) 10 o opatřeních proti převodu a správě finančních prostředků pocházejících z trestné činnosti¹⁶. Rada Evropy v něm apelovala na členské státy, aby se více zaměřily na prevenci tohoto fenoménu, zejména účinným zapojením bankovního systému. Prostředky, kterými mělo být tohoto cíle dosaženo, zahrnovaly důsledné zjišťování totožnosti klienta při zakládání bankovních účtů, pronájmu bezpečnostních schránek, hotovostních transakcí a mezibankovních převodech dosahujících určité výše, a dále též vzdělávání zaměstnanců bank v této oblasti, sledování sériových čísel bankovek užitých v souvislosti s trestnou činností a v neposlední řadě zavedení úzké spolupráce na národní i mezinárodní úrovni.

V souvislosti s přijetím Vídeňské úmluvy v roce 1988, která se mimo jiné zabývala konfiskací výnosů z drogové trestné činnosti, se v této oblasti angažovala i Spolupracující skupina pro boj proti zneužívání drog a nezákonnému obchodu s drogami (tzv. skupina Pompidou).

Dne 8. listopadu 1990 byla ve Štrasburku přijata Úmluva Rady Evropy o praní, vyhledávání, zadržování a konfiskaci výnosů ze zločinu, která vstoupila v platnost 1. září 1993, pro Českou republiku dne 1. března 1997¹⁷. Hlavním cílem úmluvy bylo zavést mezinárodní spolupráci v oblasti boje proti závažné kriminalitě prostřednictvím konfiskace výnosů ze zločinu, proto se podstatná část úmluvy zabývá vzájemnou pomocí při vyšetřování a řízeních, která směřují k propadnutí majetku použitého ke spáchání trestného činu a zabavení výnosů pocházejících z trestné činnosti.

Smluvní strany se v článku 6 úmluvy zavázaly ke kriminalizaci praní výnosů ze zločinu, přičemž za praní peněz se dle tohoto článku považují následující jednání, pokud byla spáchána úmyslně:

---

¹⁶ Rec (80) 10E on measures against the transfer and the safekeeping of funds of criminal origin, dostupné na:

<http://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=679105&Site=COE&BackColorInternet=DBDCF2&BackColorIntranet=FDC864&BackColorLogged=FDC864>

¹⁷ Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 33/1997 Sb., o sjednání Úmluvy o praní, vyhledávání, zadržování a konfiskaci výnosů ze zločinu

- přeměna nebo převod majetku, o němž ten, kdo se ho dopouští, ví, že tento majetek tvoří výnos, a to za účelem zatajení nebo zakrytí nedovoleného původu majetku nebo pomoci jakékoli osobě, která je zapojena do spáchání předmětného trestného činu, aby unikla právním důsledkům svých činů,
  - zatajování nebo zakrývání povahy, původu, umístění, nakládání, pohybu nebo skutečného vlastnictví majetku nebo práv s ním souvisejících, o nichž pachatel ví, že vytvářejí výnosy;
- a s výhradou ústavních zásad a základních pojmů právního systému strany též:
- nabytí, držení nebo užívání majetku, o němž ten, kdo jej nabývá, drží nebo používá, ví v okamžiku, kdy jej dostává, že vytváří výnosy,
  - účast v některém z trestných činů označených v souladu s tímto článkem, dále sdružení, spolčení, pokusů, návodů, usnadnění a rad ve vztahu k těmto trestným činům.

Pro účely tohoto článku je významné vymezení pojmu „předmětný trestný čin“, neboť pouze v případě páchaní určité trestné činnosti lze uvažovat o aplikaci ustanovení článku 6 úmluvy o trestném činu praní výnosů ze zločinu. Pojem „předmětný trestný čin“ je definován v článku 1 písm. e) a označuje každý trestný čin, v jehož důsledku vznikají výnosy, které by se mohly stát předmětem trestné činnosti podle článku 6 této úmluvy. Definice předmětného trestného činu je tedy poměrně široká a použití skutkové podstaty trestného činu praní výnosu ze zločinu je tak možné téměř kdykoli.

Úmluva byla ratifikována všemi 47 členskými státy Rady Evropy a též 1 nečlenským státem (Austrálie), díky čemuž se stala základním kamenem úpravy boje proti praní peněz.

V roce 2003 bylo rozhodnuto o přijetí protokolu k Štrasburské úmluvě v souvislosti s mezinárodním terorismem a jeho financováním. Přípravný proces však ukázal, že bude třeba do úmluvy promítnout rozsáhlejší změny, a proto se následně přikročilo k sepsání nové úmluvy. Text byl dokončen v roce 2005 a k slavnostnímu přijetí Úmluvy o praní, vyhledávání, zadržování a konfiskaci výnosů ze zločinů a financování terorismu¹⁸ došlo na summitu ve Varšavě ve dnech 16. - 17. května 2005, v platnost vstoupila dne 1. května 2008.

---

¹⁸ Council of Europe Convention on Laundering, Search, Seizure and Confiscation of the Proceeds from Crime and on the Financing of Terrorism, CETS No.: 198, dostupné na: <http://conventions.coe.int/Treaty/Commun/ListeTraites.asp?CM=1&CL=ENG&NT=198&NU=999>

Úmluva se nově vztahuje též na boj proti financování terorismu a již ve své preambuli se odvolává na Úmluvu Organizace spojených národů o potlačování financování terorismu z 9. prosince 1999¹⁹, která zavázala smluvní státy, aby do svého právního řádu zakotvily trestný čin financování terorismu (tato úmluva vstoupila v platnost dne 10. dubna 2002, pro Českou republiku dne 26. ledna 2006). Vymezení jednání spadajících pod skutkovou podstatu trestného činu financování terorismu je převzato z článku 2 Úmluvy OSN o potlačování financování terorismu a jedná se o následující jednání:

- jakákoli osoba spáchá trestný čin ve smyslu této úmluvy, jestliže tato osoba jakýmkoliv prostředky, přímo nebo nepřímo, protiprávně a úmyslně poskytne nebo shromažďuje finanční prostředky se záměrem, aby byly použity, nebo s vědomím, že mají být použity, ať už plně nebo zčásti, za účelem uskutečnění:

a) činu, který představuje trestný čin spadající do rozsahu jedné ze smluv uvedených v příloze a definovaný v takové smlouvě (jedná se např. o Úmluvu o potlačování protiprávního zmocnění se letadel z roku 1970, Mezinárodní úmluvu proti braní rukojmí z roku 1979, Mezinárodní úmluvu o potlačování teroristických bombových útoků z roku 1997 apod.); nebo

b) jakéhokoliv jiného činu, jehož provedením je zamýšleno způsobit smrt nebo vážné tělesné zranění civilní osobě nebo jakékoliv jiné osobě nehrající aktivní úlohu v nepřátelských akcích za situace ozbrojeného konfliktu, je-li účelem takového činu, ať už v důsledku jeho povahy nebo kontextu, zastrašit obyvatelstvo nebo přinutit vládu nebo mezinárodní organizaci, aby uskutečnila nebo se zdržela uskutečnění jakéhokoliv činu.

Současně je třeba dodat, že aby jednání představovalo trestný čin financování terorismu, není nutné, aby byly finanční prostředky skutečně použity k provedení tohoto trestného činu. Trestný je rovněž pokus, spolupachatelství či organizování této trestné činnosti a rovněž úmyslné přispění ke spáchání tohoto jednání.

Vymezení skutkové podstaty trestných činů praní výnosů ze zločinu je shodné jako v úmluvě z roku 1990, smluvním stranám je navíc umožněno učinit výhradu

---

¹⁹ Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 18/2006 Sb.m.s., o sjednání mezinárodní úmluvy o potlačování financování terorismu

ohledně okruhu tzv. predikativních trestných činů, tedy těch trestných činů, na které lze aplikovat skutkovou podstatu praní peněz.

Nově je zde v souladu s 2. doporučením FATF upravena trestněprávní odpovědnost právnických osob za trestné činy praní výnosů ze zločinu, která však nevylučuje trestní stíhání jednotlivých fyzických osob. Smluvní strany by dále měly zřídit finanční zpravodajskou jednotku, která by přijímala oznámení o podezřelých transakcích a měla přístup k informacím potřebným k provádění její činnosti. Přístup k informacím je též zajištěn justičním či jiným kompetentním orgánům, které mohou požadovat zpřístupnění bankovních, finančních nebo obchodních záznamů a získat tak podrobné informace o majitelích bankovních účtů a jejich transakcích. Zároveň byla stanovena možnost použít tato ustanovení i na jiné finanční instituce, než jsou banky. Článek 13 úmluvy, který je nazván „Opatření k zamezení praní výnosů ze zločinu“, přímo ukládá smluvním stranám přijmout legislativní a jiná opatření nutná k vytvoření komplexního vnitrostátního systému k prevenci praní peněz v souladu s mezinárodně uznávanými standardy, obzvláště s Doporučeními FATF.

Oproti původnímu textu Štrasburské úmluvy jsou podrobněji rozpracována ustanovení týkající se konfiskačních opatření a vzájemné pomoci při vyšetřování. Konfiskace by měla být prováděna v případech praní peněz a dalších trestných činů uvedených v dodatku k úmluvě (jedná se např. o účast na zločinném spolčení a vydírání, terorismus, obchod s lidmi, sexuální vykořisťování, nezákonný obchod s omamnými a psychotropními látkami, se zbraněmi, korupce, úplatkářství, podvod, padělání peněz, únos, vražda apod.), přičemž smluvní strany mohou tento závazek přijmout s výhradou, že se konfiskace bude týkat pouze některých trestných činů, příp. jen pokud lze za tyto trestné činy uložit trest odnětí svobody v trvání delším než 1 rok.

O významu této úmluvy svědčí i fakt, že se stala první mezinárodní úmluvou pokrývající jak prevenci a kontrolu praní peněz, tak financování terorismu.

V rámci Rady Evropy byl v roce 1997 zřízen zvláštní Výbor expertů pro hodnocení opatření proti praní peněz a financování terorismu (Committee of Experts on the Evaluation of Anti-Money Laundering Measures and the Financing of Terrorism - MONEYVAL²⁰). Jeho činnost se zaměřuje na vytvoření účinného systému boje proti

---

²⁰ <http://www.coe.int/moneyval>

praní peněz a financování terorismu v členských státech Rady Evropy v souladu s mezinárodně uznávanými standardy prostřednictvím monitoringu přijatých opatření a vydávání pravidelných hodnotících zpráv o AML legislativě v jednotlivých členských státech. MONEYVAL je jedním z regionálních seskupení spadajících pod FATF, proto je cíl a způsob jeho činnosti shodný s cílem a činností FATF.

3. 4 Egmontská skupina

Egmontská skupina²¹ byla založena v roce 1995 v Bruselu a jedná se o neformální mezinárodní seskupení finančních zpravodajských jednotek (Financial Intelligence Units– FIUs) vytvořených v jednotlivých zemích světa. Finanční zpravodajské jednotky jsou zvláštní vnitrostátní orgány, které přijímají oznámení o podezřelých či neobvyklých obchodech a podílejí se na odhalování případů praní peněz a též financování terorismu. V současné době má 108 členů²², kteří se scházejí pravidelně jedenkrát ročně na plenárním zasedání této skupiny.

Pro výkon svých úkolů zřídila Egmontská skupina několik pracovních skupin – Právní pracovní skupinu (vytváří vnitřní předpisy a vyhodnocuje dotazníky zpracováváné kandidátskými jednotkami), Pracovní skupinu pro vzdělávání, Pracovní skupinu pro vnější vztahy (zaměřuje se na finanční zpravodajské jednotky, které dosud nejsou členy Egmontské skupiny a na spolupráci s mezinárodními organizacemi, které se podílejí na boji proti praní peněz a financování terorismu – zejména FATF, MONEYVAL, Světová banka, Mezinárodní měnový fond aj.), Skupinu pro informační technologie a Operativní pracovní skupinu.

Hlavním cílem Egmontské skupiny je vytvořit mezinárodní síť, která umožní spolupráci, výměnu informací, vzdělávání a sdílení zkušeností mezi jednotlivými finančními zpravodajskými jednotkami.

---

²¹ <http://www.egmontgroup.org>

²² The Egmont Group Annual Report, May 2007 – June 2008,
dostupné na: http://www.egmontgroup.org/library_annual_report.html

Od roku 1997 je jejím členem i Finanční analytický útvar zřízený při Ministerstvu financí ČR

4. PRÁVNÍ ÚPRAVA V RÁMCI EVROPSKÉ UNIE

Evropská unie je znázorňována modelem tří pilířů, na kterých spočívá jakýsi chrám Evropské unie²³. První pilíř je vlastním jádrem Evropské unie a zahrnuje dvě evropská společenství (Evropské společenství a Evropské společenství pro atomovou energii) a jejich právní úpravu - tj. komunitární právo. Druhý pilíř zahrnuje společnou zahraniční a bezpečnostní politiku a třetí pilíř policejní a justiční spolupráci v trestních věcech a jsou základem unijního práva.

Jádro evropské právní úpravy proti zneužití legalizace výnosů z trestné činnosti tvoří zejména směrnice jakožto prameny sekundárního komunitárního práva, tedy právní normy vytvářené orgány Společenství. Podstata směrnice spočívá v tom, že Společenství vydávají směrnici s určitým obsahem úpravy, která je závazná pro každý stát, pokud jde o výsledek, jehož má být dosaženo, přičemž volba formy a prostředků se ponechává vnitrostátním orgánům.

4.1 Směrnice Rady ES č. 91/308/EHS – tzv. „první směrnice proti praní peněz“

Na komunitární úrovni byla tato problematika poprvé upravena na počátku 90. let směrnicí Rady ES č. 91/308/EHS ze dne 10. června 1991 o předcházení zneužití finančního systému k praní peněz²⁴. V preambuli směrnice jsou uvedeny nejzávažnější důvody, které vedly k jejímu přijetí. Jedná se zejména o riziko narušení zdravého charakteru a stability úvěrové či finanční instituce využívané k praní peněz, což může následně vést k ohrožení důvěry ve finanční systém jako celek a tedy i ztrátu důvěry u veřejnosti. Potřeba koordinace na úrovni Společenství v oblasti boje proti praní peněz je odůvodněna tím, že pokud by každý členský stát na ochranu svých finančních zájmů přijímal vlastní opatření, mohlo by to ohrozit dosažení jednotného trhu v rámci Společenství a osoby, které perou peníze, by se mohly pokoušet zneužívat volného pohybu kapitálu a finančních služeb. Směrnice dále vychází z teze, že je třeba praní peněz, které má zřejmý vliv na růst organizované trestné činnosti, potírat zejména trestněprávními prostředky a v rámci účinné mezinárodní spolupráce mezi soudními

---

²³ TICHÝ, L., ARNOLD, R., SVOBODA, P., ZEMÁNEK, J., KRÁL, R. *Evropské právo*, 3. vyd., Praha: C. H. Beck, 2006, s. 29

²⁴ Úř. věst. L 166, 28. 6. 1991, s. 77

orgány a orgány činnými v trestním řízení. Tento trestněprávní přístup by ovšem neměl být jediným způsobem, neboť v boji proti praní peněz může finanční systém sehrát vysoce účinnou preventivní roli.

Směrnice 91/308/EHS inspiračně čerpá ze dvou významných mezinárodněprávních dokumentů z přelomu 80. a 90. let týkajících se boje proti praní peněz a to Vídeňské úmluvy ze dne 20. prosince 1988 a Úmluvy Rady Evropy o praní, vyhledávání, zadržování a konfiskaci výnosů ze zločinu ze dne 8. listopadu 1990; a současně z Doporučení FATF.

4.1.1 – Pojem praní peněz

Z hlediska obsahu směrnice je klíčové vymezení základních pojmů používaných v textu směrnice, které lze nalézt v čl. 1.

Zásadní význam má vymezení samotného pojmu praní peněz. Definice je převzata z Vídeňské úmluvy a pro účely této směrnice se praním peněz rozumí následující úmyslné jednání:

- přeměna nebo převod majetku při vědomí toho, že tento majetek pochází z trestné činnosti nebo z účasti na takové trestné činnosti, za účelem zatajení nebo zakrytí nezákonného původu majetku nebo za účelem pomoci jakékoli osobě, která se účastní páchání takové činnosti, aby se vyhnula právním následkům svého jednání,
- zatajení nebo zakrytí skutečné povahy, zdroje, umístění, nakládání, pohybu, práv k majetku nebo jeho vlastnictví při vědomí, že tento majetek pochází z trestné činnosti nebo z účasti na takové činnosti,
- nabytí, držení nebo užívání majetku při vědomí, v době jeho obdržení, že tento majetek pocházel z trestné činnosti nebo z účasti na takové činnosti,
- účast na spáchání, spolčení ke spáchání, pokus o spáchání, napomáhání, usnadňování a návod ke spáchání jakéhokoliv jednání uvedeného v předchozích odstavcích.

Současně je třeba upozornit na to, že jednání se považuje za praní peněz i tehdy, jestliže k některému z výše popsanych jednání došlo na území jiného členského státu či dokonce na území třetí země.

4.1.2 – Pojem trestná činnost

Pro posouzení, zda se v konkrétním případě jedná o praní peněz ve smyslu této směrnice, je rozhodující vymezení pojmu trestná činnost, tzn. na výnosy z jaké trestné činnosti lze příslušné normy aplikovat. Směrnice zde opět vychází z Vídeňské úmluvy, neboť pod pojmem trestná činnost rozumí trestné činy popsané v čl. 3 odst. 1 písm. a) Vídeňské úmluvy a jakoukoli další trestnou činnost stanovenou pro účely této směrnice každým členským státem.

Okruh tzv. predikativních trestných činů byl stanoven poměrně úzce, neboť postih za praní peněz přicházel v úvahu pouze v případě trestné činnosti související s obchodem s omamnými a psychotropními látkami (jedná se např. o výrobu, prodej, překupnictví, dovoz či vývoz jakékoliv omamné nebo psychotropní látky, organizování, řízení nebo financování této činnosti apod.). Tam také sahal minimální harmonizační práh směrnice 91/308/EHS při její implementaci do právních řádů členských států. Tedy členské státy při transpozici této směrnice do svých právních předpisů musely obligatorně vztáhnout prevenci proti praní peněz na obchod s omamnými a psychotropními látkami. Prevence legalizace výnosů z ostatní trestné činnosti byla fakultativní, a to z pochopitelných důvodů. Členské státy mají různé trestní právo, různé skutkové podstaty trestných činů a mohou nastat i případy, že skutek trestný podle trestního zákona v jednom členském státě nemusí být trestný podle trestního zákona jiných členských států.²⁵

4.1.3 – Identifikační a ohlašovací povinnost

Směrnice č. 91/308/EHS v první řadě ukládá členským státům zakázat praní peněz. Důraz je však kladen zejména na prevenci tohoto fenoménu a to prostřednictvím zavedení identifikační a ohlašovací povinnosti povinných subjektů. Osobami, které měly dle této směrnice předcházet praní peněz, byly úvěrové instituce²⁶ a finanční

---

²⁵ TOMÁŠEK, M. Komunitární dimenze skutkové podstaty trestného činu legalizace výnosu z trestné činnosti (§ 252a trestního zákona), *Trestní právo*, 2004, roč. 9, č. 2, s. 6-9

²⁶ Úvěrovou institucí je úvěrová instituce, jak je definována v první odrážce čl. 1 směrnice 77/780/EHS naposledy pozměněné směrnicí 89/646/EHS, a zahrnuje pobočky ve smyslu třetí odrážky uvedeného článku, nacházející se ve Společenství, těch úvěrových institucí, které mají sídlo mimo Společenství.

instituce²⁷, neboť směrnice vycházela ze základního předpokladu, že výnosem, který se budou zločinci snažit legalizovat, jsou především peníze. Směrnice však ve svém čl. 12 apelovala na členské státy, aby okruh povinných subjektů rozšířila i na další povolání a kategorie podniků, které se zabývají takovými činnostmi, kde je zvláště pravděpodobné, že by mohly být využívány pro účely praní peněz.

Podstatou identifikační povinnosti upravené v čl. 3 směrnice 91/308/EHS je povinnost finančních a úvěrových institucí znát své klienty (zásada Know Your Customer - KYC), tj. požadovat od klientů prokázání totožnosti při vstupování do obchodních vztahů s nimi (zejména při otevírání účtů, nabídce služeb úschovy apod.), aby se zabránilo případnému využívání výhod anonymity k provádění trestné činnosti. Identifikace zákazníka má být dále prováděna v případech transakcí dosahujících hodnoty 15 000 ECU, ať již byla transakce provedena v jediné operaci, či v několika operacích, které se zdají být spojeny. Povinnost identifikovat klienta však vzniká i v případě podezření z praní peněz bez ohledu na hodnotu prováděné transakce. Pokud by vyvstala pochybnost, zda zákazník jedná vlastním jménem, případně by bylo zřejmé, že zákazník vlastním jménem nejedná, finanční a úvěrové instituce měly dle čl. 3 odst. 5 směrnice přijmout přiměřená opatření pro získání informací o skutečné totožnosti osob, jejichž jménem tyto zákazníci jednájí. Pojem skutečného vlastníka není ve směrnici nijak blíže vymezen, ale dle FATF se jedná o fyzickou osobu či osoby, které vlastní nebo ovládají zákazníka a/nebo osoba, v jejíž prospěch se obchod provádí, jakož i osoby, které reálně ovládají právnickou osobu nebo společnost. Ačkoli se v tomto případě jedná o významné ustanovení, zásadním nedostatkem byla jeho přílišná obecnost a pouze všeobecný požadavek na zjišťování skutečného vlastnictví.

S identifikací klientů souvisí i povinnost uchovávat kopie dokladů totožnosti klienta po dobu nejméně pěti let od ukončení vztahu se zákazníkem a dále doklady a záznamy týkající se jednotlivých transakcí a to rovněž nejméně po dobu pěti let od jejich provedení.

---

²⁷ Finanční institucí je podnik jiný než úvěrová instituce, jehož hlavní činností je provádět jednu nebo více operací zahrnutých v položkách 2 až 12 a položce 14 seznamu, který je přílohou směrnice 89/646/EHS, nebo pojišťovnu s řádným povolením podle směrnice 79/267/EHS naposledy pozměněné směrnicí 90/619/EHS, pokud provádí činnosti, na něž se uvedená směrnice vztahuje; tato definice zahrnuje pobočky těch finančních institucí nacházející se ve Společenství, které mají sídlo mimo Společenství.

Členským státům bylo směrnicí 91/308/EHS uloženo zřídit zvláštní orgán odpovědný za potírání praní peněz na vnitrostátní úrovni, což se stalo základním předpokladem pro plnění ohlašovací povinnosti povinných subjektů uvedené v čl. 6 směrnice. Finanční a úvěrové instituce byly povinny tomuto orgánu (tzv. finanční zpravodajské jednotce) oznamovat veškeré skutečnosti, které by mohly nasvědčovat praní peněz a zároveň poskytovat součinnost v případě jeho žádosti o sdělení potřebných informací v souvislosti s bojem proti praní peněz. Předání informace o podezřelém obchodu znamená ve svém důsledku prolomení bankovního tajemství, avšak již v preambuli směrnice je zdůrazněno, že je to nezbytné pro vytvoření a dosažení efektivního systému boje proti legalizaci výnosů z trestné činnosti. Podezřelé či neobvyklé transakce bylo třeba ohlašovat finanční zpravodajské jednotce toho členského státu, na jehož území se instituce předávající tyto informace nachází. Zákazník, ani jakákoli třetí osoba, se však o předání informace finanční zpravodajské jednotce či informace o probíhající vyšetřování nesmí dozvědět. Předané informace lze použít pouze v souvislosti s potíráním praní peněz, pokud členské státy nestanovily, že je možné tyto informace využít i pro jiné účely.

V případě podezření z praní peněz mají úvěrové a finanční instituce zdržet provedení takovéto transakce, dokud nebude oznámena finanční zpravodajské jednotce, přičemž finanční zpravodajská jednotka je oprávněna vydat příkaz k neprovedení operace za předpokladu, že byly splněny veškeré podmínky vyplývající z vnitrostátních zákonů. Pokud by ovšem neprovedení podezřelé operace nebylo možné či by zmařilo úsilí pronásledovat pachatele takovéto činnosti, dotyčná instituce vyrozumí finanční zpravodajskou jednotku bezprostředně po jejím provedení.

Dle čl. 11 směrnice mají úvěrové a finanční instituce zavést systém vnitřní kontroly a komunikace za účelem předcházení a zabránění operacím vztahujícím se k praní peněz a vzdělávat své zaměstnance na zvláštních školicích programech, které jim pomohou rozpoznávat podezřelé operace a poskytnou jim pokyny, jak v takových případech postupovat.

Směrnice 91/308 EHS zřídila při Komisi zvláštní styčný výbor, jehož úkolem je napomáhat harmonickému provádění této směrnice prostřednictvím pravidelných

konzultací o praktických problémech vznikajících při jejím provádění, doporučovat Komisi případné změny a doplňky, zkoumat, zda by neměl být rozšířen okruh subjektů, u nichž je zvlášť pravděpodobné, že by mohly být využívány pro účely praní peněz apod.

4.1.4 – Implementace směrnice v právních řádech členských států EU

Členské státy byly povinny uvést svůj právní řád do souladu s touto směrnicí nejpozději do 1. ledna 1993, přičemž mohly přijmout nebo ponechat v platnosti přísnější opatření za účelem předcházení praní peněz. Již v roce 1995 byla vydána první hodnotící zpráva Evropské komise o provádění směrnice 91/308/EHS²⁸, která byla v roce 1998 následována druhou zprávou o implementaci²⁹ této směrnice.

Směrnice 91/308/EHS bezpochyby položila základ pro vytvoření AML systémů ve všech členských státech. Dle zpráv o implementaci směrnice ji všechny státy řádně transponovaly do svého vnitrostátního práva, 10 států dokonce překročilo i minimální harmonizační práh nastavený touto směrnicí a přijalo přísnější opatření. Jednalo se z jejich strany zejména o širší vymezení predikativních trestných činů (5 států postihuje praní peněz v případech jakékoli trestné činnosti – Francie, Irsko, Itálie, Nizozemí, Finsko) a rozšíření okruhu povinných subjektů i na vyjmenované nefinanční osoby a instituce (např. kasina; ve Velké Británii mají povinnost ohlašovat podezřelé transakce dokonce všechny osoby).

Další postup v oblasti boje proti praní peněz by měl směřovat obzvláště k zapojení dalších subjektů stojících mimo finanční systém, posílení spolupráce mezi finančními zpravodajskými jednotkami a měl by též flexibilně reagovat na rozvíjející se informační technologie a s nimi spojený nárůst elektronických transakcí.

V následující tabulce je zachycen vývoj počtu oznámených podezřelých transakcí po zavedení ohlašovací povinnosti tak, jak vyplývají z druhé zprávy Komise o implementaci směrnice 91/308/EHS.

---

²⁸ COM (95) 54 final, 3. 3. 1995

²⁹ COM (1998) 401 final, 1. 7. 1998

Tabulka I

Počet oznámení o podezřelých transakcích v členských zemích EU
(v letech 1994 – 1997)

ČLENSKÝ STÁT	1994	1995	1996	1997
Belgie	2.183	3.926	5.771	7.747
Dánsko	200	174	254	
Německo	3.282	2.935	3.289	
Řecko				38
Španělsko		163	670	
Francie	684	866	902	1.213
Irsko		199	378	
Itálie	1.034	2.961	3.218	
Lucembursko		75	77	
Nizozemí (neobvyklé)	14.753	15.007	16.087	+/- 17.000
(podezřelé)	3.546	2.994	2.572	
Rakousko	346	310	301	
Portugalsko	17	85	115	129
Finsko	223	190	232	206
Švédsko	429	391	502	909
Velká Británie	15.007	13.170	16.125	14.148

Zdroj: Evropská komise

Domnívám se, že přijetí směrnice 91/308/EHS se stalo zásadním mezníkem v evropském právu a v boji proti praní peněz vůbec, neboť reagovala na přijetí významných mezinárodněprávních dokumentů - ať už se jedná o Vídeňskou úmluvu z roku 1988, doporučení FATF vydaná v roce 1990 či regionální Štrasburskou úmluvu Rady Evropy o praní, vyhledávání, zadržování a konfiskaci výnosů ze zločinu a sama se stala jedním z hlavních mezinárodních instrumentů v této oblasti. Přestože lze jejím ustanovením vytknout řadu nedokonalostí (např. omezený okruh subjektů, které byly dle této směrnice povinny předcházet legalizaci výnosů z trestné činnosti, úzký okruh predikativních trestných činů, příliš obecná úprava zjišťování skutečného vlastníka), její přínos lze spatřovat zejména v přesné definici praní peněz, stanovení základních podmínek provádění identifikace zákazníků ve finančním sektoru, prolomení bankovního tajemství v případech podezření z praní peněz a z toho plynoucí plnění

ohlašovací povinnosti či požadavek na vytvoření zvláštního vnitrostátního orgánu pro přijímání informací o podezřelých transakcích. Její obsah odpovídá době svého vzniku, neboť fenomén praní peněz se v této době teprve dostával do povědomí a předmětu zájmu celého mezinárodního společenství.

4.2 Právní akty třetího pilíře

Z hlediska vývoje evropské úpravy boje proti legalizaci výnosů z trestné činnosti považují za vhodné zmínit rovněž akty vydané v rámci třetího pilíře. Třetí pilíř Evropské unie byl vytvořen Smlouvou o Evropské unii³⁰ podepsané dne 7. února 1992 v Maastrichtu (vstoupila v platnost dne 1. listopadu 1993) a byl nazván jako Spolupráce v oblasti justice a vnitra. Amsterdamská smlouva³¹ přijatá dne 17. června 1997, která vstoupila v platnost dne 1. května 1999, podstatně zasáhla do konstrukce tří pilířů Evropské unie. Významná část třetího pilíře, zejména vízová, azylová a přistěhovalecká politika, byla převedena do prvního pilíře a třetí byl proto přejmenován na Policejní a justiční spolupráci v trestních věcech. Společný postup členských států v oblasti policejní spolupráce zahrnuje například spolupráci příslušných orgánů při předcházení trestným činům, jejich odhalování, objasňování, výměnu informací či vyhodnocování vyšetřovacích postupů při odhalování závažné organizované trestné činnosti. Justiční spolupráce v trestních věcech čítá například usnadňování a urychlování spolupráce justičních orgánů v řízení a při výkonu rozhodnutí, usnadnění vydávání mezi členskými státy či postupné přijímání opatření k zavedení minimálních pravidel o znacích skutkových podstat trestných činů a trestech v oblasti organizované trestné činnosti, terorismu a nedovoleného obchodu s drogami.

K dosažení těchto cílů může Rada z podnětu členského státu nebo Komise jednomyslně zaujímat společné postoje, přijímat rámcová rozhodnutí, rozhodnutí či vypracovávat úmluvy mezi členskými státy. Evropský soudní dvůr má pravomoc rozhodovat o předběžných otázkách týkajících se platnosti a výkladu rámcových rozhodnutí a rozhodnutí, výkladu úmluv, jakož i platnosti a výkladu opatření k jejich provedení.

---

³⁰ Úř. věst. C 191, 29. 7. 1992

³¹ Úř. věst. C 340, 10. 11. 1997

4.2.1 – Společná akce č. 98/699/SVV

Dne 3. prosince 1998 přijala Rada společnou akci č. 98/699/SVV o praní peněz, identifikaci, vysledování, zmrazení, zajištění a propadnutí nástrojů trestné činnosti a výnosů z ní³². Tato společná akce, jejímž cílem bylo zvýšit účinnost boje proti organizovanému zločinu, spočívala v zajištění společného postupu členských států Společenství při ratifikaci Úmluvy Rady Evropy o praní, vyhledávání, zadržování a konfiskaci výnosů ze zločinu přijaté dne 8. listopadu 1990 ve Štrasburku. Podstatou bylo zajistit, že členské státy neučiní, případně nebudou zachovávat žádné výhrady k určitým článkům této úmluvy. Jednalo se konkrétně o článek 2, který se zabýval konfiskací prostředků, výnosů či majetku odpovídajícího výnosům z trestné činnosti, a dále článek 6 vymezující samotný trestný čin praní výnosů ze zločinu. Společný postup členských států v podstatě záležel v uplatňování shodného okruhu predikativních trestných činů, v jejichž případě bylo možné uplatnit konfiskační opatření (pokud lze za trestný čin uložit trest odnětí svobody nebo ochranné opatření omezující svobodu s horní hranicí sazby přesahující jeden rok) a v případě jejichž spáchání bylo možné uvažovat o naplnění skutkové podstaty praní výnosů ze zločinu (tzv. závažné trestné činy – mezi takové patří v každém případě trestné činy, za které lze uložit trest odnětí svobody nebo ochranné opatření omezující svobodu s horní hranicí sazby přesahující jeden rok nebo trestné činy, za které lze uložit trest odnětí svobody nebo ochranné opatření omezující svobodu s dolní hranicí sazby přesahující šest měsíců).

Zbývající ustanovení společné akce upravovala podmínky justiční spolupráce mezi členskými státy. Zejména měla být zajištěna možnost konfiskace náhradní hodnoty odpovídající výnosům a to včetně řízení prováděných na dožádání jiného členského státu; povolit identifikaci a sledování podezřelých výnosů, pokud je zde důvodné podezření, že došlo ke spáchání trestného činu a též zaručení identického postupu jak v případech vnitrostátních řízení, tak řízení prováděných na dožádání jiného členského státu.

---

³² Úř. věst. L 333, 9. 12. 1998, s. 1

4.2.2 – Rámcové rozhodnutí Rady č. 2001/500/SVV

Větší význam však dle mého názoru sehrává až rámcové rozhodnutí Rady č. 2001/500/SVV ze dne 26. června 2001, o praní peněz, identifikaci, vysledování, zmrazení, zajištění a propadnutí nástrojů trestné činnosti a výnosů z ní³³. Společný postup členských států v oblasti justiční spolupráce v trestních věcech spočívá mimo jiné též v postupném přijímání opatření k zavedení minimálních pravidel o znacích skutkových podstat trestných činů a trestech v oblasti organizované trestné činnosti, terorismu a nedovoleného obchodu s drogami, tak jak plyne z článku 31 odst. 1 písm. e) Smlouvy o Evropské unii. Nástrojem k dosažení tohoto cíle se stává právě rámcové rozhodnutí, jakožto akt vydávaný za účelem sblížení právních předpisů členských států, který je pro členské státy závazný co do výsledku, kterého má být dosaženo, přičemž volba forem a prostředků se ponechává vnitrostátním orgánům. Svou povahou připomíná směrnici, avšak na rozdíl od směrnice je u rámcového rozhodnutí vyloučen jeho přímý účinek.

Výše zmíněné rámcové rozhodnutí ve své preambuli odkazuje na závěry zasedání Evropské rady v Tampere ve dnech 15. a 16. října 1999, jehož výsledkem byla výzva ke sblížení hmotných i procesních trestněprávních předpisů. Vzhledem k tomu, že praní peněz tvoří jádro organizovaného zločinu, měl by se právě tento druh trestné činnosti stát oblastí, ve které dojde ke společnému a jednotnému vymezení jeho definice, znaků skutkové podstaty a trestů ukládaných za spáchání tohoto trestného činu. Článek 1 rámcového rozhodnutí přejímá ustanovení společné akce 98/699/SVV týkající se výhrad k Úmluvě Rady Evropy o praní, vyhledávání, zadržování a konfiskaci výnosů ze zločinu. Zcela průlomové je v oblasti evropské úpravy boje proti legalizaci výnosů z trestné činnosti stanovení povinnosti členských států přijmout v souladu se svým systémem trestů nezbytná opatření, aby zajistily, že za trestné činy uvedené v Úmluvě Rady Evropy o praní, vyhledávání, zadržování a konfiskaci výnosů ze zločinu, lze uložit trest odnětí svobody v horní hranici sazby nejméně čtyři roky.

Toto rámcové rozhodnutí tedy znamená obsahové i formální posílení závazku stanoveného v dřívějším společném postupu.³⁴

---

³³ Úř. věst. L 182, 5. 7. 2001, s. 1

³⁴ TOMÁŠEK Michal a kol., *Europeizace trestního práva*, Praha: Linde, 2009

4.3 Směrnice Evropského parlamentu a Rady EU č. 2001/97/ES - tzv. "druhá směrnice proti praní peněz"

Dne 4. prosince 2001 byla přijata směrnice Evropského parlamentu a Rady EU č. 2001/97/ES, kterou se mění a doplňuje směrnice Rady ES č. 91/308/EHS o předcházení zneužití finančního systému k praní peněz³⁵. Význam této novely lze spatřovat zejména v rozšíření okruhu povinných subjektů, které měly dle této směrnice plnit povinnosti v oblasti boje proti praní peněz, širším vymezení pojmu trestná činnost a v dalších zpřesňujících ustanoveních týkajících se identifikace klientů či plnění ohlašovací povinnosti.

Důvody jejího přijetí byly zřejmé. Od přijetí první směrnice proti praní peněz č. 91/308/EHS uplynulo již deset let a bylo třeba tuto směrnici doplnit a rozšířit zejména s ohledem na vývoj praní peněz a snahy o hledání alternativních způsobů k legalizaci výnosů z trestné činnosti. Je totiž všeobecně uznáváno, že zpřísněním kontrol v rámci finančního sektoru a důsledným uplatňováním AML opatření došlo k tomu, že k zakrývání nelegálního původu výnosů ze zločinu bylo třeba využívat nové a nové metody. Z toho vyplývá, že bylo nutné zapojit do boje proti praní peněz další subjekty (směnární, investiční firmy a zejména nefinanční instituce a profese) a rovněž vztáhnout zákaz praní peněz nejen na trestnou činnost související s drogami, ale na všechny závažné trestné činy.

V důvodové zprávě³⁶ k návrhu směrnice č. 2001/97/ES ovšem Komise zdůrazňuje, že pokud by se ohlašovací povinnost povinných subjektů týkala všech závažných trestných činů dle možného přísného postihu trestem odnětí svobody, mohlo by dojít k tomu, že by se nepřiměřeně rozšířil okruh trestných činů, u kterých lze uvažovat o praní peněz, tak, že by zahrnoval i relativně méně závažnou trestnou činnost. Proto se Komise shodla na tom, že pojem trestná činnost ve smyslu této směrnice vztáhne pouze na organizovaný zločin a též na nezákonnou činnost proti finančním zájmům Společenství. Toto řešení bylo zvoleno i proto, že pro povinné subjekty bude snazší při plnění ohlašovací povinnosti spíše odhalit možné zapojení organizované skupiny než právně kvalifikovat závažnost trestné činnosti.

---

³⁵ Úř. věst. L 344, 28. 12. 2001, s. 76

³⁶ COM (1999) 352 final, 14. 7. 1999; Úř. věst. C 177E, 27. 6. 2000, s. 14

4.3.1 – Povinné subjekty

Již úvodní ustanovení čl. 1 směrnice č. 91/308/EHS vymezující základní pojmy jsou touto novelou pozměněna. Povinnými subjekty nadále zůstávají úvěrové instituce³⁷ a finanční instituce³⁸, přičemž směrnicí č. 2001/97/ES je do původního textu směrnice vložen nový čl. 2a, který ukládá členským státům, aby zajistily plnění povinností stanovených touto směrnicí i ze strany dalších institucí. Kromě úvěrových a finančních institucí se jedná o následující subjekty při výkonu jejich profesních činností:

- auditory, externí účetní a daňové poradce,
- realitní makléře,
- notáře a jiné nezávislé právní profese, jestliže se účastní, ať už tím, že:
  - a) napomáhají svému klientovi v plánování či realizaci transakce týkající se:
    - (i) nákupu a prodeje nemovitého majetku nebo podnikatelských subjektů,
    - (ii) správy peněz, cenných papírů nebo jiných aktiv klienta,
    - (iii) otevírání nebo správy bankovních nebo spořicích účtů či účtů cenných papírů,
    - (iv) organizování příspěvků potřebných k vytvoření, provozování nebo řízení společnosti,
    - (v) vytváření, provozování nebo řízení svěřenectví, společností nebo podobných útvarů;
  - b) či jednají jménem svého klienta nebo v zastoupení svého klienta při jakékoli finanční transakci nebo transakci s nemovitostmi;
- obchodníci s hodnotným zbožím, jako například s drahokamy či drahými kovy, uměleckými předměty, dražitelé, pokud jsou platby prováděny v hotovosti a v hodnotě 15 000 EUR či více,
- kasina.

---

³⁷ Úvěrovou institucí je úvěrová instituce, jak je definována v čl. 1 odst. 1 prvním pododstavci směrnice 2000/12/ES včetně poboček ve smyslu čl. 1 odst. 3 uvedené směrnice, které se nacházejí ve Společenství, úvěrových institucí se sídlem ve Společenství nebo mimo ně.

³⁸ Finanční institucí je:

1. podnik jiný než úvěrová instituce, jehož hlavní činností je provádět jednu nebo více operací zahrnutých v bodech 2 až 12 a v bodě 14 seznamu, který je Přílohou I směrnice 2000/12/ES; tato definice zahrnuje i činnost směnárny a subjektů zajišťujících převody nebo zasílání peněz;
  2. pojišťovna náležitě oprávněná v souladu se směrnicí 79/267/EHS, pokud provádí činnosti, na které se uvedená směrnice vztahuje;
  3. investiční firma, jak je definována v čl. 1 odst. 2 směrnice 93/22/EHS;
  4. subjekt kolektivního investování obchodující se svými podíly nebo akciemi.
- Tato definice zahrnuje pobočky nacházející se ve Společenství těchto finančních institucí se sídlem ve Společenství nebo mimo ně.

Rozšíření okruhu povinných subjektů znamená rovněž pochopení významu pojmu majetek (tj. výnosu pocházejícího z trestné činnosti) v širších souvislostech, nikoli pouze ve smyslu peněz. Majetkem se totiž dle směrnice 2001/97/ES rozumí veškerá aktiva hmotné nebo nehmotné povahy, movitá či nemovitá, jakož i právní doklady a nástroje dokládající právní nárok na taková aktiva nebo podíl na nich. Ačkoli je tato definice shodná s definicí vymezenou ve směrnici 91/308/EHS, v 90. letech byl pojem výnos chápán úžeji - tj. především jako peníze.

4.3.2 – Pojem trestná činnost

Jedním z nejzásadnějších přínosů této směrnice je bezesporu nová definice pojmu trestná činnost v čl. 1 odst. E. Pod pojmem trestná činnost se rozumí jakákoli forma účastenství na spáchání závažného trestného činu. Závažnými trestnými činy jsou přinejmenším:

- jakýkoli z trestných činů definovaných v čl. 3 odst. 1 písm. a) Vídeňské úmluvy (tento bod se shoduje s vymezením trestné činnosti ve směrnici 91/308/EHS),
- jednání zločinných společenství ve smyslu čl. 1 společné akce 98/733/SVV,
- podvod, přinejmenším závažný podvod, ve smyslu čl. 1 odst. 1 a čl. 2 Úmluvy o ochraně finančních zájmů Evropských společenství,
- korupce,
- jakýkoli trestný čin, ze kterého plynou podstatné výnosy a který je postihnutelný přísným trestem odnětí svobody v souladu s trestním právem členského státu.

Není vyloučeno, aby členské státy prohlásily i další trestné činy za trestnou činnost ve smyslu této směrnice. Současně je konstatováno, že členské státy před 15. prosincem 2004 pozmění tuto definici tak, aby byla v souladu s definicí závažného trestného činu uvedené ve Společné akci 98/699/SVV a Komise je vyzvána, aby za tímto účelem předložila návrh Radě. Lze tedy říci, že ačkoli definice trestné činnosti je zcela jistě významným ustanovením, které rozšiřuje okruh predikativních trestných činů, nedostatek spatřuji v tom, že přesné vymezení zůstává nadále otevřené a vyžaduje v nadcházejících třech letech projednávání dalšího návrhu na toto téma.

4.3.3 – Povinnost identifikace

Ustanovení upravující identifikaci zákazníků odrážejí rozšíření okruhu povinných subjektů dle této směrnice, a proto zde lze nalézt zvláštní úpravu identifikace u jednotlivých subjektů. Kasina jsou například povinna identifikovat své zákazníky pokud tito zakoupí či vymění hrací žetony v hodnotě 1 000 EUR či více, přičemž pokud jde o kasina podléhající státnímu dohledu, mohou svou povinnost splnit tím, že registrují a identifikují své zákazníky ihned po vstupu bez ohledu na hodnotu zakoupených žetonů. Přesto lze konstatovat, že základní východiska povinnosti zjišťovat totožnost klientů jsou v zásadě shodná jako ve směrnici č. 91/308/EHS.

Směrnice opět zmiňuje potřebu zjišťovat totožnost skutečného vlastníka, ovšem stejně tak jako směrnice 91/308/EHS bez stanovení bližších podrobností.

Nově jsou zde upraveny případy „non-face to face“ operací, tj. případů, kdy klient není fyzicky přítomen v okamžiku navázání obchodního vztahu či provedení transakce, což s sebou samozřejmě přináší vyšší riziko praní peněz, a proto je třeba tuto skutečnost kompenzovat přijetím určitých zvláštních a dostatečných opatření. V takových případech je třeba od klienta vyžadovat prokázání totožnosti prostřednictvím doplňujících dokladů, zavést doplňková opatření pro ověření či potvrzení předložených dokladů, vyžadovat potvrzující osvědčení od instituce, na kterou se vztahuje tato směrnice, příp. zajistit, aby první platba z operací byla provedena prostřednictvím účtu otevřeného na jméno klienta u úvěrové instituce.

4.3.4 – Zvláštní režim u právních profesí

Rovněž ohlašovací povinnost dle směrnice 2001/97/ES doznala pouze drobných změn, i když nikoli nepodstatných. Odchylná úprava ohlašování podezřelých transakcí byla zavedena u notářů a jiných nezávislých právníků. Členské státy totiž dle čl. 6 odst. 3 směrnice mohou určit příslušný orgán stavovské samosprávy příslušné profese jako orgán, který má být informován v prvním stupni namísto finanční zpravodajské jednotky. Tento určený orgán stavovské samosprávy informaci neprodleně a v úplném rozsahu předává finanční zpravodajské jednotce. Současně je stanoveno, že členské státy nejsou povinny uplatňovat povinnost předávat informace na notáře, jiné nezávislé právní profese, auditory, externí účetní a daňové poradce, pokud jde o informace, které

příslušníci těchto profesí obdrží od svého klienta nebo které o klientovi získají během zjišťování jeho právního postavení, během jeho obhajoby nebo zastupování v soudním řízení nebo v souvislosti s takovým řízením, včetně poradenství ohledně zahájení soudního řízení nebo vyhnutí se soudnímu řízení, ať už jsou takovéto informace obdrženy nebo získány před tímto řízením, během něj nebo po něm.

Zavedením tohoto zvláštního postupu pro právní profese Komise usilovala, jak vyplývá z důvodové zprávy³⁹ k návrhu směrnice 2001/97/ES, o zahrnutí těchto subjektů do boje proti legalizaci výnosů z trestné činnosti, ale současně též o zaručení jejich specifického postavení daného zvláštní povahou jimi vykonávané činnosti tím, že vymezila okruh jednání, u nichž členské státy nejsou povinny vyžadovat předávání informací. Úplné vynětí právníků z plnění ohlašovací povinnosti s odkazem na jejich povinnost mlčenlivosti by bylo kontraproduktivní. Domnívám se, že by pouze vedlo k četnějšímu zneužívání právních služeb pro účely praní peněz zejména z toho důvodu, že pokud by takovéto počínání bylo právníkem odhaleno, nebylo by s poukazem na dodržování profesního tajemství ohlášeno autoritě odpovědné za potírání praní peněz.

Přesto tato nová právní úprava vyvolala rozporuplné reakce a zabýval se jí rovněž Evropský soudní dvůr ve věci *Ordre des barreaux francophones et germanophones a další v. Conseil des ministres*⁴⁰, jejímž předmětem byla žádost o rozhodnutí o předběžné otázce týkající se platnosti čl. 2a odst. 5 směrnice Rady 91/308/EHS ve znění směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/97/ES. Tato žádost byla předložena v rámci žaloby podané u belgického soudu Komorou francouzsky a německy hovořících advokátů, Francouzskou komorou advokátní komory v Bruselu, Vlámskou advokátní komorou a Nizozemskou komorou advokátní komory v Bruselu, kterou se domáhaly zrušení některých článků zákona, který do vnitrostátního právního řádu provádí směrnici 2001/97/ES.

V původním řízení žalující advokátní komory namítaly, že ustanovení zákona zavádějící povinnost informovat příslušné orgány o skutečnostech nasvědčujících praní peněz neodůvodněně porušují zásady profesního tajemství a nezávislosti advokátů, které jsou podle nich základní složkou práva na spravedlivý proces. Dále

---

³⁹ COM (1999) 352 final, 14. 7. 1999; Úř. věst. C 177E, 27. 6. 2000, s. 14

⁴⁰ Rozsudek z 26. 06. 2007, C-305/05, Sbíрка rozhodnutí Evropského soudního dvora 2007, strana I-05305, CELEX: 62005J0305

argumentovaly, že rozlišování činností zakládajících informační povinnost zavádí situaci vysoké právní nejistoty a povinnost oznámení protiprávního jednání klienta naprosto přetrhává vztah založený na důvěře mezi klientem a jeho advokátem.

Předkládající soud se proto rozhodl obrátit na Evropský soudní dvůr a položil následující předběžnou otázku: Porušuje čl. 1 odst. 2 směrnice 2001/97/ES právo na spravedlivý proces zaručené článkem 6 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a v důsledku toho i čl. 6 odst. 2 Smlouvy o Evropské Unii tím, že nový čl. 2a odst. 5 vložený do směrnice 91/308/EHS ukládá zahrnout samostatně výdělečně činné právníky, včetně advokátů, do oblasti působnosti téže směrnice, jejímž předmětem je v podstatě uložit osobám a institucím, na které se vztahuje, povinnost informovat orgány odpovědné za potírání praní peněz o všech skutečnostech, které by mohly nasvědčovat praní peněz (článek 6 směrnice 91/308/EHS nahrazený čl. 1 odst. 5 směrnice 2001/97/ES)?

Evropský soudní dvůr ve svém rozsudku konstatoval, že informační povinnost se na advokáty vztahuje pouze tehdy, pokud provádějí pro své klienty směrnici vymezené převážně finanční či nemovitostní transakce. Již ze samotné povahy těchto činností vyplývá, že zpravidla nesouvisí se soudním řízením a stojí tudíž mimo působnost práva na spravedlivý proces. Právo klienta na spravedlivý proces je naopak zachováno tehdy, pokud jej advokát obhajuje či zastupuje v soudním řízení, neboť v takovém případě se uplatní osvobození advokáta od informační povinnosti tak, jak je upraveno v čl. 6 odst. 3 druhém pododstavci novelizovaného textu směrnice 91/308/EHS. Evropský soudní dvůr tedy dospěl k závěru, že informační povinnost a povinnost spolupráce s orgány odpovědnými za potírání praní peněz, které jsou uloženy advokátům, neporušují právo na spravedlivý proces.

Členské státy byly povinny uvést svůj právní řád do souladu s touto směrnicí nejpozději do 15. června 2003 a Komisi bylo uloženo, aby do tří let od účinnosti této směrnice v rámci pravidelné zprávy přezkoumala provádění směrnice zejména co se týče vymezení pojmu trestná činnost v páté odrážce čl. 1 odst. E směrnice (tj. jako jakýkoli trestný čin, ze kterého plynou podstatné výnosy a který je postihnutelný přísným trestem odnětí svobody v souladu s trestním právem členského státu), zvláštního režimu uplatňovaného u notářů a jiných nezávislých právníků, identifikace

klientů v případě non-face to face transakcí a jeho možné dopady na elektronický obchod.

4.4 Směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2005/60/ES - tzv. "třetí směrnice proti praní peněz"

Jako reakce na podstatnou revizi 40 Doporučení FATF, která byla provedena v červnu 2003, byl dne 30. června 2004 předložen Komisí návrh⁴¹ nové směrnice o předcházení zneužití finančního systému k praní peněz. Kvůli jasnosti bylo rozhodnuto, že bude zrušena existující směrnice a navržen nový autonomní text. Nová směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2005/60/ES, o předcházení zneužití finančního systému k praní peněz a financování terorismu⁴² byla přijata 26. října 2005.

Rozsáhlá preambule směrnice čítající téměř 50 bodů vychází ze základních tezí odůvodňujících potřebu společného postupu v oblasti boje proti praní peněz a nově též i boje proti financování terorismu na úrovni Společenství. Nekoordinovaný postup jednotlivých členských států by mohl být neslučitelný s fungováním vnitřního trhu, se zásadami právního státu a veřejného pořádku Společenství. Jelikož cíle směrnice, tj. předcházet využívání finančního systému k praní peněz a financování terorismu, nemůže být uspokojivým způsobem dosaženo na úrovni členských států a může ho být proto z důvodu rozsahu nebo účinků lépe dosaženo na úrovni Společenství, může Společenství přijmout opatření v souladu se zásadou subsidiarity stanovenou v článku 5 Smlouvy o založení Evropského společenství. V souladu se zásadou proporcionality stanovenou v témže článku nepřekračuje směrnice rámec toho, co je pro dosažení uvedeného cíle nezbytné.

Iniciativa zaměřená na potírání legalizace výnosů z trestné činnosti by se i nadále neměla orientovat pouze na represivní postih cestou trestního práva, ale též na prevenci prostřednictvím zapojení finančního systému. Značných změn doznala ustanovení o identifikaci klientů (nově označována jako hloubková kontrola klienta) směrem ke konkrétnějším a podrobnějším ustanovením týkajících se zjišťování a ověřování totožnosti klienta a především skutečného vlastníka. Dle posouzení rizikovosti klienta je povinným subjektům dána možnost, aby přistoupili buď k tzv.

---

⁴¹ KOM (2004) 448 v konečném znění, 30. 6. 2004

⁴² Úř. věst. L 309, 25. 11. 2005, s. 15

zjednodušené hloubkové kontrole klienta či tzv. zesílené hloubkové kontrole klienta. Zpřísněná opatření při identifikaci klienta se uplatní například pokud se jedná o obchodní vztah s politicky exponovanou osobou, tj. osobou, která zaujímá či zaujímal významné veřejné funkce. Rovněž je zdůrazněno, že by povinným subjektům měla být poskytována zpětná vazba týkající se užitečnosti a výsledků jimi podávaných oznámení o podezřelých obchodech a v co největší možné míře je třeba podporovat koordinaci a spolupráci mezi jednotlivými finančními zpravodajskými jednotkami. Styčný výbor zřízený při Komisi směrnicí 91/308/EHS je nyní nahrazen novým Výborem pro předcházení praní peněz a financování terorismu.

4.4.1 – Pojem praní peněz a financování terorismu

Úvodní ustanovení článku 1 směrnice 2005/60/ES ukládá členským státům zakázat praní peněz a financování terorismu. Jednání naplňující znaky praní peněz by tedy dle důvodové zprávy mělo být trestným činem. Definice pojmu praní peněz zůstává nezměněna a vychází z původního textu směrnice 91/308/EHS ve znění směrnice 2001/97/ES. Naopak oblast financování terorismu je v textu směrnic proti praní peněz použit poprvé, proto bylo potřeba tento pojem pro účely směrnice vymezit. Financováním terorismu se rozumí poskytnutí nebo shromažďování finančních prostředků, jakýmkoli způsobem, přímo nebo nepřímo, se záměrem nebo s vědomím toho, že budou zcela nebo částečně použity ke spáchání některého z trestných činů ve smyslu článků 1 až 4 rámcového rozhodnutí Rady 2002/475/SVV ze dne 13. června 2002 o boji proti terorismu⁴³.

---

⁴³ Úř. věst. L 164, 22. 6. 2002, s. 3

Teroristické činy vymezené v tomto rámcovém rozhodnutí představují:

- úmyslná jednání, vymezená jako trestné činy dle vnitrostátního práva, která v důsledku své povahy či souvislosti, mohou závažně poškodit zemi nebo mezinárodní organizaci, kde spáchány, s cílem závažně zastrašit obyvatelstvo, nebo protiprávně přinutit vládu či mezinárodní organizaci, aby jednala určitým způsobem nebo aby se jednání zdržela, nebo závažným způsobem destabilizovat či zničit základní politické, ústavní, hospodářské či sociální struktury země či mezinárodní organizace, budou považovány za teroristické činy:

- a) útoky ohrožující lidský život s možným následkem smrti;
- b) útoky ohrožující tělesnou integritu člověka;
- c) únos nebo brání rukojmí;
- d) způsobení rozsáhlého poškození vládních či veřejných zařízení, dopravního systému, infrastruktury, včetně informačního systému, pevné plošiny na kontinentálním šelfu, veřejného místa nebo soukromého majetku, které může ohrozit lidské životy nebo vyústit ve značné hospodářské ztráty;
- e) zmocnění se letadla, lodí či jiného prostředku určeného pro veřejnou či nákladní dopravu;

4.4.2 – Povinné subjekty

Článek 2 směrnice 2005/60/ES vymezuje subjekty, na které se tato směrnice vztahuje. Z větší části vychází z novelizovaného textu původní směrnice, tzn. povinnými subjekty nadále zůstávají úvěrové instituce, finanční instituce⁴⁴, auditoři, externí účetní a daňoví poradci, notáři a jiní samostatně výdělečně činní právníci, pokud provádějí některou z vyjmenovaných činností, realitní makléři a kasína. Nově jsou do oblasti působnosti této směrnice zahrnuti i poskytovatelé svěřenských služeb nebo služeb pro obchodní společnosti (jde o fyzické nebo právnické osoby, které v rámci svého podnikání poskytují třetím osobám služby spočívající např. v zakládání obchodních společností, jednání jako ředitel nebo jednatel obchodní společnosti, poskytování sídla, obchodní adresy apod.) a též další fyzické nebo právnické osoby obchodující se zbožím, pokud jsou platby v částce 15 000 EUR nebo vyšší prováděny v hotovosti, ať již je taková transakce prováděna jako jediná operace nebo jako několik

---

f) výroba, držení, získání, přeprava, dodání či použití zbraní, výbušnin nebo jaderných, biologických či chemických zbraní, jakož i výzkum a vývoj biologických a chemických zbraní;

g) vypouštění nebezpečných látek, nebo způsobení požárů, povodní či výbuchů, jejichž důsledkem je ohrožení lidských životů;

h) narušení či přerušení dodávek vody, elektřiny či jiného základního přírodního zdroje, jehož důsledkem je ohrožení lidských životů;

i) vyhrožování spácháním některého z výše uvedených jednání.

Trestné je rovněž úmyslné vedení teroristické skupiny (tj. strukturovaná skupina více než 2 osob, založená na určitou dobu a v součinnosti páchající teroristické činy); úmyslná účast na činnosti teroristické skupiny, včetně dodávání informací nebo materiálních zdrojů, nebo jakýmkoli způsobem financování její činnosti, s vědomím, že takováto účast přispěje k trestné činnosti teroristické skupiny.

Trestné činy spojené s teroristickými aktivitami zahrnují zvláště závažnou krádež, vydírání či vystavení falešných dokumentů s cílem spáchat některý z výše uvedených teroristických činů.

Trestné je rovněž podněcování, spolupachatelství či pokus některého z výše uvedených teroristických činů.

⁴⁴ Finanční institucí je:

a) podnik jiný než úvěrová instituce, který provádí jednu nebo více operací uvedených v bodech 2 až 12 a v bodě 14 přílohy I směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/12/ES ze dne 20. března 2000 o přístupu k činnosti úvěrových institucí a o jejím výkonu, včetně činností směnárny a subjektů zajišťujících převody nebo zasílání peněz;

b) pojišťovna náležitě oprávněná v souladu se směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2002/83/ES ze dne 5. listopadu 2002 o životním pojištění, pokud provádí činnosti, na které se uvedená směrnice vztahuje;

c) investiční firma, jak je definována v čl. 4 bodě 1 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/39/ES ze dne 21. dubna 2004 o trzích finančních nástrojů;

d) subjekt kolektivního investování obchodující se svými podíly nebo akciemi;

e) zprostředkovatel pojištění, jak je definován v čl. 2 odst. 5 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2002/92/ES ze dne 9. prosince 2002 o zprostředkování pojištění, s výjimkou zprostředkovatelů uvedených v čl. 2 odst. 7 uvedené směrnice, pokud zprostředkovávají životní pojištění a jiné služby vztahující se k investicím;

f) pobočky, které se nacházejí ve Společenství, finančních institucí uvedených v písmenech a) až e), se sídlem ve Společenství nebo mimo ně.

zřejmě spojených operací. Původně se do této poslední skupiny osob zařazovali pouze obchodníci s hodnotným zbožím (např. s drahokamy, drahými kovy, uměleckými předměty) či dražitelé, avšak na základě zrevidovaných 40 Doporučení FATF se přikročilo k zahrnutí všech osob, které obchodují s jakýmkoli zbožím nebo poskytují služby a přijímají platby v hotovosti nad stanovený limit. Členským státům je navíc dána možnost rozhodnout, že právnické a fyzické osoby, které se zabývají finanční činností příležitostně nebo ve velmi omezené míře a u nichž je malé riziko, že dojde k praní peněz či financování terorismu, nespádají do oblasti působnosti této směrnice.

4.4.3 – Skutečný vlastník

Příliš obecný požadavek dřívější směrnice na zjišťování totožnosti skutečného vlastníka je již v textu směrnice 2005/60/ES podrobněji rozpracován a vymezen. Definici skutečného vlastníka lze nalézt v článku 3 odst. 6 směrnice a rozumí se jím fyzická osoba (osoby), která v konečném důsledku vlastní nebo ovládá klienta, nebo fyzická osoba, pro kterou se provádí transakce nebo vykonává činnost. Pojem skutečný vlastník zahrnuje alespoň:

a) v případě společností:

- fyzickou osobu (osoby), která v konečném důsledku vlastní nebo ovládá právnickou osobu formou přímého nebo nepřímého vlastnictví nebo kontroly dostatečného podílu akcií dané právnické osoby nebo hlasovacích práv na ní, včetně akcií na doručitele, pokud tato právnická osoba není společností kótovanou na regulovaném trhu, která podléhá požadavkům na zveřejnění informací v souladu s právními předpisy Společenství nebo která podléhá rovnocenným mezinárodním normám; pro splnění kritéria ovládání se považuje za dostatečný podíl 25 % plus jedna akcie,
- fyzickou osobu (osoby), která jiným způsobem vykonává kontrolu nad vedením právnické osoby;

b) v případě právních subjektů, jako například nadací, a právních uspořádání, jako například svěřenectví, které zajišťují správu finančních prostředků a jejich rozdělování:

- pokud již byli určeni budoucí příjemci, fyzickou osobu (osoby), která je příjemcem nejméně 25 % majetku právního uspořádání nebo subjektu,

- pokud ještě nebyli určeni jednotlivci, kteří mají prospěch z právního uspořádání nebo subjektu, okruh osob, v jejichž hlavním zájmu bylo právní uspořádání nebo subjekt založeno nebo působí,
- fyzickou osobu (osoby), která kontroluje nejméně 25 % majetku právního uspořádání nebo subjektu.

4.4.4 – Politicky exponované osoby

S ohledem na mezinárodní úsilí o potírání korupce byla do textu směrnice 2005/60/ES zahrnuta definice pojmu politicky exponovaná osoba. Cílem bylo zohlednit vysoké riziko, které přináší navazování obchodních vztahů s osobami, které zaujímají nebo zaujímali významné veřejné funkce v zemích, kde je rozšířena korupce. Pojem politicky exponovaná osoba je vymezen v článku 3 bodu 8 směrnice 2005/60/ES a rozumí se jimi fyzické osoby, kterým jsou nebo byly svěřeny významné veřejné funkce, a nejbližší rodinní příslušníci nebo osoby známé jako blízcí společníci takových osob. Detailnější definici lze však nalézt až ve zvláštní prováděcí směrnici Komise č. 2006/70/ES ze dne 1. srpna 2006, kterou se stanoví prováděcí opatření ke směrnici Evropského parlamentu a Rady 2005/60/ES, pokud se jedná o definici „politicky exponovaných osob“ a technická kritéria pro zjednodušené postupy hloubkové kontroly klienta a pro výjimku na základě finanční činnosti vykonávané příležitostně nebo ve velmi omezené míře⁴⁵. Pod pojmem politicky exponovaná osoba se tak rozumí hlavy států, předsedové vlád, ministři a náměstci ministrů nebo státní tajemníci; členové parlamentů; členové nejvyšších soudů, ústavních soudů nebo dalších vyšších soudních orgánů, proti jejichž rozhodnutí se s výhradou výjimečných okolností nelze odvolat; členové účetních dvorů nebo správních rad centrálních bank; velvyslanci, chargés d'affaires a vysocí důstojníci v ozbrojených silách; členové správních, řídicích nebo kontrolních orgánů podniků ve vlastnictví státu. Za nejbližší rodinné příslušníky těchto osob se považují manžel či manželka; každý partner považovaný podle vnitrostátních právních předpisů za osobu rovnocennou manželovi či manželce; děti a jejich manželé či manželky nebo partneři; rodiče. Osobami známými jako blízcí společníci se pak rozumí každá fyzická osoba, o níž je známo, že je spoluvlastníkem právnických osob

---

⁴⁵ Úř. věst. L 214, 4. 8. 2006, s. 29

nebo právních uspořádání nebo má jakýkoli jiný blízký obchodní vztah s politicky exponovanou osobou; každá fyzická osoba, která je skutečným jediným vlastníkem právnické osoby nebo právního uspořádání, o které či o kterém je známo, že ve skutečnosti byla vytvořena či bylo vytvořeno ve prospěch politicky exponované osoby.

Vyšší riziko praní peněz či financování terorismu spojené s politicky exponovanou osobou je promítnuto do ustanovení o zesílené hloubkové kontrole klienta, neboť při provádění transakcí těchto osob jsou aplikována přísnější pravidla. Jako nedostatek právní úpravy spatřuji skutečnost, že tato přísnější pravidla jsou užívána pouze v případech, že jde o politicky exponovanou osobu, která má bydliště v jiném členském státě nebo ve třetí zemi. Domnívám se, že v oblasti boje proti praní peněz a financování terorismu není důvod jakýmkoli způsobem zvýhodňovat domácí politicky exponované osoby. Stejně stanovisko zaujímá i FATF ve svém Doporučení 6, ve kterém uvádí, že by státy měly zesílená opatření rozšířit i na vlastní občany v důležitých veřejných funkcích.

Zesílená hloubková kontrola v případě obchodních vztahů s politicky exponovanými osobami zahrnuje předně zjištění, zda je klient politicky exponovanou osobou, k navázání obchodního vztahu s takovým klientem je zapotřebí souhlas vyššího vedení, je nutné učinit opatření pro zjištění zdroje majetku a zdroje finančních prostředků zapojených do obchodního vztahu nebo transakce a v neposlední řadě též provádění zesílené průběžné kontroly obchodního vztahu.

4.4.5 – Hloubková kontrola klienta

Ustanovení týkající se provádění hloubkové kontroly klienta obsahují celou řadu zpřesňujících a podrobnějších požadavků na identifikaci klientů, i když oproti původnímu textu směrnice nepřináší žádné radikální změny. Vychází se z toho, že povinné subjekty jsou povinny znát své klienty, jejich finanční a obchodní aktivity a na základě posouzení individuálního rizika přizpůsobit klientovi postupy hloubkové kontroly. Základním principem je zjištění a ověření totožnosti klienta a skutečného vlastníka předem – tj. před navázáním obchodního vztahu nebo před provedením transakce. Dle rizikovosti klienta přichází v úvahu aplikovat tzv. zjednodušenou nebo zesílenou hloubkovou kontrolu.

Zjednodušená hloubková kontrola je koncipována jako volitelná alternativa členského státu povolit možnost použít zjednodušené postupy ověřování totožnosti klientů tam, kde je nízké riziko praní peněz nebo financování terorismu. Jedná se například o případy, kdy je klientem sama finanční či úvěrová instituce, vnitrostátní veřejný orgán, kótované společnosti, jejichž cenné papíry jsou připuštěny k obchodování na regulovaném trhu, případně se jedná o produkt představující nízké riziko. Takový produkt je založen na písemné smlouvě, transakce se provádějí prostřednictvím účtu klienta u úvěrové instituce podléhající směrnici 2005/60/ES, produkt nebo transakce nejsou anonymní, produkt je omezen předem stanoveným prahem, plnění z produktu nebo transakce nelze provést ve prospěch třetích stran (kromě případů smrti, invalidity, překročení předem určeného pokročilého věku či podobných událostí)⁴⁶.

Naopak zesílená hloubková kontrola je vyžadována v případech, kdy je riziko praní peněz nebo financování terorismu zjevně větší a je třeba při identifikaci klientů aplikovat zvláštní postupy. Článek 13 směrnice 2005/60/ES výslovně uvádí tři takové případy. Jednak jde o situaci, kdy klient není fyzicky přítomen pro účely zjištění totožnosti (tzv. non-face to face operace), jedná se o přeshraniční korespondenční bankovní vztahy s respondenčními institucemi ze třetích zemí a v neposlední řadě též transakce nebo obchodní vztahy s politicky exponovanými osobami, které mají bydliště v jiném členském státě nebo ve třetí zemi, jak již bylo zmíněno výše.

Výslovně je v článku 6 směrnice 2005/60/ES zakázáno úvěrovým a finančním institucím vést anonymní účty nebo anonymní vkladní knížky. Explicitní zákaz vedení anonymních finančních produktů dosud ve směrnicih proti praní peněz chyběl, nyní bylo toto ustanovení včleněno do textu směrnice 2005/60/ES a dáno do souladu s mezinárodními standardy stanovenými v doporučeníh FATF. Současně je členským státům uložena povinnost zajistit, aby povinné subjekty věnovaly zvláštní pozornost jakékoliv hrozbě praní peněz nebo financování terorismu, která by mohla plynout z produktů nebo transakcí, které mohou napomáhat anonymitě.

Oddíl 4 kapitoly II směrnice 2005/60/ES týkající se hloubkové kontroly klienta nazvaný Plnění třetími osobami upravuje možnost povinných subjektů převzít identifikaci klienta, kterou provedla třetí osoba. Tuto možnost mohou institucím a

---

⁴⁶ blíže viz. článek 3 prováděcí směrnice 2006/70/ES (Úř. věst. L 214, 4. 8. 2006, s. 29)

povinným osobám povolit členské státy a cílem těchto ustanovení je zabránit zbytečnému zdvojování postupů při zjišťování totožnosti klienta. Podstatou tohoto opatření je, že povinný subjekt se může spolehnout na výsledky hloubkové kontroly klienta, kterou provedla třetí osoba (např. jiná úvěrová či finanční instituce), přičemž tato třetí osoba neprodleně na vyžádání předá povinnému subjektu kopie identifikačních a ověřovacích údajů, dokumentaci o totožnosti klienta nebo skutečného vlastníka, případně i další informace nutné ke splnění identifikační povinnosti vyplývající ze směrnice 2005/60/ES.

Aby mohl povinný subjekt převzít identifikaci provedenou třetí osobou, musí se jednat o třetí osobu ve smyslu článku 16 směrnice 2005/60/ES, tj. o instituci a osobu, na kterou se vztahuje tato směrnice ve smyslu jejího článku 2, nebo rovnocenné instituce a osoby nacházející se ve třetí zemi, jež splňují tyto požadavky:

- podléhají zákonné povinné profesní registraci,
- uplatňují požadavky na hloubkovou kontrolu klienta a na uchovávání záznamů stanovené touto směrnicí nebo požadavky jim rovnocenné a nad dodržováním požadavků této směrnice z jejich strany je vykonáván dohled v souladu s kapitolou V oddílem 2 směrnice 2005/60/ES⁴⁷, nebo se nacházejí ve třetí zemi, která ukládá požadavky rovnocenné těm, které jsou stanoveny touto směrnicí.

Konečná odpovědnost za to, že byly splněny veškeré požadavky na identifikaci, které vyžaduje směrnice 2005/60/ES, však v takovém případě nadále nese instituce či osoba, která se spolehla na identifikaci provedenou třetí osobou.

Oznamovací povinnost povinných subjektů je upravena v kapitole III směrnice 2005/60/ES a víceméně vychází z dřívější právní úpravy. Původně užívaný pojem orgán odpovědný za potírání praní peněz byl nahrazen pojmem finanční zpravodajská jednotka - jakožto ústřední zpravodajská jednotka odpovědná za přijímání oznámení o možném praní peněz či financování terorismu, jejich analyzování a předávání příslušným orgánům. Nový článek 27 směrnice 2005/60/ES zdůrazňuje potřebu ochránit zaměstnance povinných subjektů, kteří podávají oznámení o podezřeních na praní peněz

---

⁴⁷ Dohled spočívá zejména v povinnosti institucí a osob mít licenci nebo registraci k tomu, aby mohli ve svém oboru činnosti legálně podnikat. Členské státy musí současně od svých příslušných orgánů požadovat, aby sledovaly dodržování tohoto požadavku všemi institucemi a osobami podléhající této směrnici.

nebo financování terorismu, neboť právě tito zaměstnanci bývají vystaveni hrozbám, výhrůžkám či pronásledování poté, co vyjde najevo, že byli u vzniku oznámení, které vedlo k vyšetřování nebo k trestnímu stíhání.

Zbývající ustanovení týkající se uchovávání záznamů, vnitřních školení zaměstnanců či požadavků na sankce za porušení vnitrostátních předpisů přijatých na základě této směrnice vychází z původní úpravy obsažené ve směrnici 91/308/EHS ve znění směrnice 2001/97/ES.

Bez povšimnutí by dle mého názoru nemělo zůstat ustanovení článku 31 směrnice. Tento článek totiž vyžaduje, aby povinné úvěrové a finanční instituce pokud možno uplatňovaly povinnosti stanovené směrnicí 2005/60/ES týkající se hloubkové kontroly klienta a uchovávání záznamů i ve svých pobočkách a dceřiných společnostech nacházejících se ve třetích zemích. V případě, že právní předpisy třetí země nedovolují uplatňování takovýchto postupů, měla by finanční či úvěrová instituce přijmout přiměřená doplňková opatření k účinnému zvládnutí rizika praní peněz nebo financování terorismu. Domnívám se, že touto cestou lze účinně rozšířit prevenci legalizace výnosů z trestné činnosti i do zemí, kde AML legislativa není dosud na příliš vysoké úrovni.

Nově je úvěrovým a finančním institucím uložena povinnost mít k dispozici určitý systém, který jim umožní reagovat na dotazy finanční zpravodajské jednotky či jiných orgánů, zda udržují nebo v předchozích pěti letech udržovaly obchodní vztah s konkrétními fyzickými nebo právníckými osobami, a o povaze tohoto vztahu. Současně jsou členské státy povinny vést statistiku o počtu přijatých oznámení o podezřelých transakcích a následném postupu jejich prověřování a poskytovat povinným subjektům včasnou zpětnou vazbu o účinnosti jejich oznámení a následném šetření. Touto cestou mohou státy povinným subjektům pomoci vyvinout účinnější postupy kontroly a současně zpětná vazba působí jako určitý motivující faktor.

Přestože byly členské státy povinny uvést svůj právní řád do souladu s touto směrnicí nejpozději do 15. prosince 2007, ještě v červnu 2008 směrnicí 2005/60/ES neprovedlo do svého vnitrostátního práva 15 členských států⁴⁸. Evropská komise se proto rozhodla s nimi zahájit řízení pro porušení Smlouvy o ES dle jejího článku 226.

---

⁴⁸ Belgie, Česká republika, Německo, Řecko, Španělsko, Finsko, Francie, Irsko, Lucembursko, Malta, Nizozemsko, Polsko, Portugalsko, Švédsko, Slovensko.

Dříve než Komise podá žalobu u Evropského soudního dvora, musí proběhnout zvláštní předběžné řízení, které má dvě fáze. V prvním stupni jde o neformální postup, při kterém je členský stát upozorněn na porušení Smlouvy o ES a možnost smírného řešení a je mu umožněno se k upomínkám Komise vyjádřit. Pokud touto cestou nebylo dosaženo žádoucího účinku, vydá Komise odůvodněné stanovisko. Stanovisko musí obsahovat výrok a odůvodnění, z něhož jasně vyplývá, které právní předpisy evropského práva členský stát porušil, v jakém jednání členského státu je takovéto porušení spatřováno a které právní důvody opravňují Komisi posoudit takovéto jednání jako porušení Smlouvy o ES⁴⁹. Jestliže v tomto konkrétním případě Komise neoddrží do dvou měsíců uspokojivou odpověď, může věc předložit Evropskému soudnímu dvoru.

Dosud Komise podala čtyři žaloby pro porušení Smlouvy o ES z důvodu nepřijetí veškerých právních a správních předpisů nezbytných k dosažení souladu se směrnicí 2005/60/ES a to proti Španělsku⁵⁰, Irsku⁵¹, Švédsku⁵² a Belgii⁵³.

Třetí směrnice proti praní peněz 2005/60/ES je bezpochyby významným mezinárodněprávním dokumentem v oblasti boje proti praní peněz a financování terorismu. Její přínos spočívá zejména v zavedení hlediska rizikovosti klienta, na jehož základě je dle posouzení individuálního rizika přikročeno buď k zesílené či zjednodušené hloubkové kontrole klienta a tedy možnosti flexibilního uplatnění mírnějších či naopak zpřísněných opatření. Značný význam má dle mého názoru i zavedení zvláštní kategorie politicky exponovaných osob, u nichž je uplatňován přísnější režim a dále definice skutečného vlastníka, včetně pokusu o podrobnější rozpracování postupů při zjišťování jeho totožnosti, což se v předchozích směrnicích omezovalo pouze na konstataci potřeby zjišťovat skutečného vlastníka.

---

⁴⁹ TICHÝ, L., ARNOLD, R., SVOBODA, P., ZEMÁNEK, J., KRÁL, R. *Evropské právo*, 3. vyd., Praha: C. H. Beck, 2006, s. 359

⁵⁰ Žaloba podaná dne 20. listopadu 2008 – Komise Evropských společenství v. Španělské království, C-502/08, Úř. věst. C 6, 10. 1. 2009, s. 17

⁵¹ Žaloba podaná dne 2. prosince 2008 – Komise Evropských společenství v. Irsko, C-532/08, Úř. věst. C 32, 7. 2. 2009, s. 22

⁵² Žaloba podaná dne 9. prosince 2008 – Komise Evropských společenství v. Švédské království, C-546/08, Úř. věst. C 32, 7. 2. 2009, s. 22

⁵³ Žaloba podaná dne 9. ledna 2009 – Komise Evropských společenství v. Belgické království, C-6/09, Úř. věst. C 69, 21. 3. 2009, s. 24

4.5 Související právní předpisy evropského práva

Přestože je evropská úprava proti zneužití legalizace výnosů z trestné činnosti tvořena zejména směrnicemi, oblasti boje proti praní peněz se dotýkají i dvě významná nařízení Evropského parlamentu a Rady. Nařízení má dle ustanovení článku 249 Smlouvy o založení Evropského společenství obecnou působnost a je závazné v celém rozsahu a přímo použitelné ve všech členských státech. Bezprostřední použitelnost znamená především, že nařízení je aplikovatelné již v důsledku své existence, aniž by bylo zapotřebí jakékoli inkorporace či transformace, která naopak by byla v rozporu s účelem tohoto právního aktu⁵⁴.

Prvním z nich je nařízení Evropského parlamentu a Rady ES č. 1889/2005 ze dne 26. října 2005 o kontrolách peněžní hotovosti vstupující do Společenství nebo je opouštějící⁵⁵, které se uplatňuje od 15. června 2007. Toto nařízení reagovalo na riziko zvýšeného pohybu peněžní hotovosti přes hranice států za účelem praní peněz, které bylo zapříčiněno zavedením systému sledování podezřelých transakcí v rámci finančního systému. Podstatou nařízení 1889/2005 je zavedení povinné ohlašovací povinnosti fyzických osob v případech, kdy do Společenství dovážejí, příp. ze Společenství vyvážejí peněžní hotovost. Limitní hodnota hotovosti byla stanovena na 10 000 EUR či více.

Druhým klíčovým nařízením je nařízení Evropského parlamentu a Rady ES č. 1781/2006 ze dne 15. listopadu 2006 o informacích o plátcích doprovázejících převody peněžních prostředků⁵⁶. Nařízení se vztahuje na převody peněžních prostředků v libovolné měně, které odesílá nebo přijímá poskytovatel platebních služeb usazený ve Společenství. Základním důvodem přijetí této právní úpravy byla potřeba vytvořit ucelený systém, který ukládá poskytovatelům platebních služeb povinnost doprovázet převody peněz přesnými informacemi o plátcích a tím umožnit dohledatelnost převodů peněžních prostředků v případech vyšetřování a odhalování praní peněz a financování terorismu, včetně samotného předcházení této činnosti.

---

⁵⁴ TICHÝ, L., ARNOLD, R., SVOBODA, P., ZEMÁNEK, J., KRÁL, R. *Evropské právo*, 3. vyd., Praha: C. H. Beck, 2006, s. 239

⁵⁵ Úř. věst. L 309, 25. 11. 2005, s. 9

⁵⁶ Úř. věst. L 345, 8. 12. 2006, s. 1

4.6 Implementace směrnic v českém právním řádu

Do českého práva byla směrnice 91/308/EHS včetně její novelizace provedené směrnicí 2001/97/ES provedena zákonem č. 61/1996 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a o změně a doplnění souvisejících zákonů, jehož návrh⁵⁷ byl předložen Poslanecké sněmovně 3. listopadu 1995 a Poslanecká sněmovna jej schválila dne 15. února 1996. Zákon byl celkem 11krát novelizován - například zákonem č. 159/2000 Sb., který uložil finančním institucím povinnost zpracovávat a Finančnímu analytickému útvaru zasílat Systém vnitřních zásad, v němž byly podrobně rozpracovány povinnosti stanovené zákonem (např. demonstrativní výčet znaků podezřelého obchodu, způsob identifikace klienta či postup od zjištění podezřelého obchodu do okamžiku jeho oznámení). Nejvýznamnější změny však přinesla až novela provedená zákonem č. 284/2004 Sb., jímž byla dotčena téměř všechna ustanovení zákona a která mimo jiné mezi povinné osoby zařadila i advokáty, notáře, auditory, daňové poradce či soudní exekutory. Od účinnosti této novely byl zákon plně harmonizován s platnými právními předpisy Společenství a v řadě ohledů byl minimální harmonizační práh nastavený směrnicí dokonce překročen.

Opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu jsou realizována v oblasti správního a trestního práva. Zákon č. 61/1996 Sb. spadá do oblasti správního práva a je normou preventivní zaměřující se především na předcházení praní peněz. Trestněprávní postih praní peněz přichází v úvahu při naplnění znaků skutkové podstaty trestného činu Legalizace výnosů z trestné činnosti dle ustanovení § 252a zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon, v platném znění:

(1) Kdo zastírá původ nebo jinak usiluje, aby bylo podstatně ztíženo nebo znemožněno zjištění původu

a) věci nebo jiné majetkové hodnoty získané trestným činem spáchaným v České republice nebo v cizině nebo jako odměna za něj, nebo

b) věci nebo jiné majetkové hodnoty, která byla opatřena za věc nebo jinou majetkovou hodnotu uvedenou v písmenu a),

---

⁵⁷ Sněmovní tisk 1972 rozeslán poslancům dne 14. listopadu 1995, I. volební období Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR, 1995

s cílem vzbudit zdání, že taková věc nebo jiná majetková hodnota byla nabyta v souladu se zákonem, bude potrestán odnětím svobody až na čtyři léta nebo peněžitým trestem nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty nebo zákazem činnosti.

(2) Stejně bude potrestán, kdo jinému spáchání činu uvedeného v odstavci 1 umožní.

(3) Odnětím svobody na šest měsíců až pět let nebo peněžitým trestem nebo zákazem činnosti bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2 jako člen organizované skupiny,

b) spáchá-li takový čin ve vztahu k věci nebo jiné majetkové hodnotě větší hodnoty, nebo

c) získá-li takovým činem pro sebe nebo pro jiného větší prospěch.

(4) Odnětím svobody na dvě léta až osm let nebo propadnutím majetku bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2 ve vztahu k věci nebo jiné majetkové hodnotě pocházející ze zvlášť závažného trestného činu,

b) spáchá-li takový čin ve vztahu k věci nebo jiné majetkové hodnotě značné hodnoty,

c) získá-li takovým činem pro sebe nebo pro jiného značný prospěch, nebo

d) zneužije-li ke spáchání takového činu svého postavení v zaměstnání nebo své funkce.

(5) Odnětím svobody na tři léta až deset let nebo propadnutím majetku bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2 ve spojení s organizovanou skupinou působící ve více státech,

b) spáchá-li takový čin ve vztahu k věci nebo jiné majetkové hodnotě velkého rozsahu, nebo

c) získá-li takovým činem pro sebe nebo pro jiného prospěch velkého rozsahu.

Tato skutková podstata byla do trestního zákona zakotvena novelou provedenou zákonem č. 134/2002 Sb. Jedná se o modifikaci skutkové podstaty zařazené do trestního zákona již v roce 1991. Promítá se v ní mezinárodní závazek plynoucí z Úmluvy o praní, vyhledávání, zadržování a konfiskaci výnosů ze zločinu, která pro Českou republiku vstoupila v platnost 1. března 1997⁵⁸.

---

⁵⁸ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část*. 3. vyd. Praha: Linde 2008

Před účinností této novely bylo praní peněz postihováno dle ustanovení § 251 trestního zákona o trestném činu Podílnictví, což ovšem představovalo pouze provizorní a nepříliš šťastné řešení. Trestný čin Legalizace výnosů z trestné činnosti je úmyslným trestným činem, přičemž jeho nedbalostní varianta je upravena v ustanovení § 252 odst. 2 trestního zákona⁵⁹. Financování terorismu je v českém právním řádu postihováno prostřednictvím skutkové podstaty trestného činu Teroristický útok, v jehož rámci ten, kdo takové jednání finančně, materiálně nebo jinak podporuje, bude potrestán v souladu s ustanovením § 95 odst. 2 písm. b) trestního zákona.

V souvislosti s nutností implementace třetí směrnice proti praní peněz č. 2005/60/ES bylo rozhodnuto, že z důvodu přehlednosti bude přijat nový zákon, neboť změnami by byla dotčena prakticky všechna ustanovení zákona. Přestože se návrh zákona začal připravovat již v roce 2006 a lhůta k transpozici směrnice uplynula 15. prosince 2007, nový zákon o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu č. 253/2008 Sb. byl přijat teprve 5. června 2008. I v tomto případě lze konstatovat, že směrnice 2005/60/ES a další související předpisy byly řádně implementovány do českého právního řádu.

---

⁵⁹ „Stejně bude potrestán, kdo jinému z nedbalosti umožní zastřít původ nebo zjištění původu věci nebo jiné majetkové hodnoty získané trestným činem spáchaným v České republice nebo v cizině nebo jako odměna za něj.“

5. UPLATNĚNÍ AML LEGISLATIVY V PRAXI V ČR

5.1 Finanční analytický útvar

Na základě zákona č. 61/1996 Sb. a vyhlášky ministerstva financí č. 183/1996 Sb. o plnění oznamovací povinnosti finančními institucemi byl v rámci Ministerstva financí zřízen s účinností k 1. červenci 1996 Finanční analytický útvar. Jedná se o finanční zpravodajskou jednotku administrativního typu, jejímž hlavním úkolem je přijímat a analyzovat oznámení o podezřelých obchodech a v případě podezření ze spáchání trestného činu podávat orgánům činným v trestním řízení trestní oznámení.

Z hodnotící zprávy Výboru expertů pro hodnocení opatření proti praní peněz a financování terorismu (MONEYVAL) vyplývá, že výnosy určené k legalizaci pocházejí v České republice nejčastěji z organizované trestné činnosti (obchodování s drogami, s lidmi, prodej pašovaného zboží) a dále z hospodářské a majetkové trestné činnosti (zejména daňové trestné činy, podvod, pojistný podvod, úvěrový podvod)⁶⁰.

Mezi nejčastější typy oznamovaných podezřelých obchodů v České republice patří dle analýzy přijatých oznámení provedené Finančním analytickým útwarem⁶¹ následující případy:

- hotovostní vklady tuzemské i zahraniční měny a okamžité výběry nebo převody do zahraničí,
- prodej a nákup akcií za výrazně odlišnou cenu, než jaká je na veřejných trzích,
- přečerpávání prostředků z účtů společnosti na soukromé účty,
- postoupení velkého množství nízkých plateb na soukromý účet,
- převedení nezvykle vysoké částky na soukromý účet, kde dosud probíhaly nevýrazné pohyby,
- převody vysokých částek mezi soukromými účty osob – podnikatelů.

V následující tabulce a grafu je znázorněn vývoj počtu oznámení o podezřelých obchodech a trestních oznámeních podaných Finančním analytickým útwarem v letech 1996 – 2008.

---

⁶⁰ Third round detailed assessment report on the Czech republic. Anti-money laundering and combating the financing of terrorism, MONEYVAL (2006) 21, 19. 12. 2007

⁶¹ Finanční analytický útvar, Zpráva o činnosti 1996 – 2006, Ministerstvo financí, Praha 2006

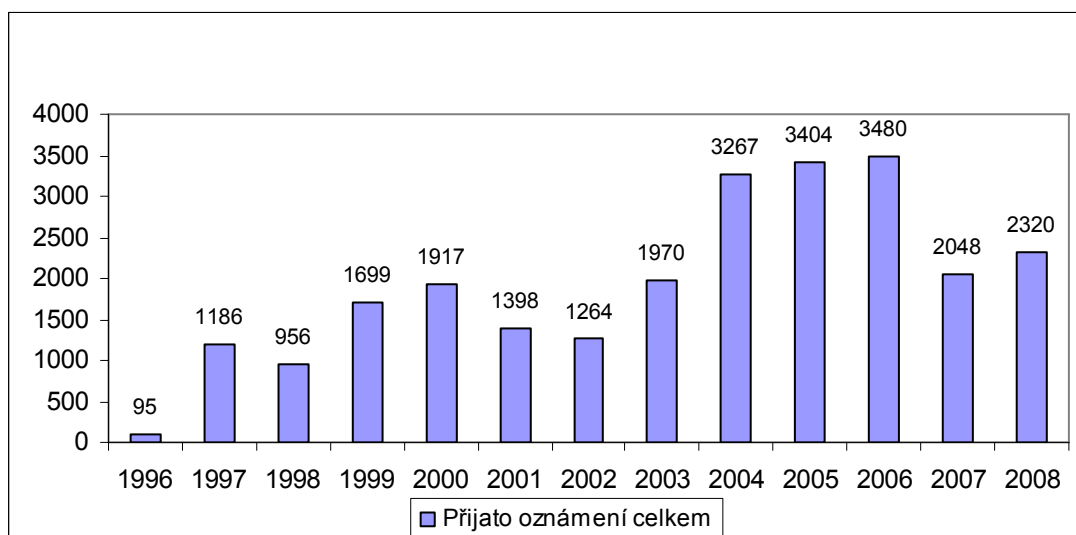
Tabulka II

Přehled počtu oznámení o podezřelých obchodech a trestních oznámeních
podaných Finančním analytickým útvarům v letech 1996 - 2008

ROK	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
PŘIJATO OZNÁMENÍ CELKEM	95	1186	956	1699	1917	1398	1264	1970	3267	3404	3480	2048	2320
bankovní sféra	95	1186	956	1699	1565	1046	1023	1789	3040	3163	3239	1883	2090
ostatní	0	0	0	0	352	352	241	181	227	241	241	165	270
PODÁNO TRESTNÍCH OZNÁMENÍ	0	12	37	47	104	101	115	114	103	208	137	102	78

Zdroj: Finanční analytický útvar

Graf I

Z uvedeného přehledu vyplývá, že nejvyšší počet oznámených podezřelých obchodů pochází z bankovního sektoru. Proto považují za vhodné se v následující kapitole zaměřit na uplatňování AML opatření ze strany bank.

5.2 Bankovní sektor

Bankovní sektor se stal prvním odvětvím, které se začalo aktivněji zapojovat do boje proti legalizaci výnosů z trestné činnosti. Přijetím zákona č. 61/1996 Sb. měly banky začít provádět identifikaci svých klientů a oznamovat podezřelé obchody Finančnímu analytickému útvaru.

Samotné přijetí zákona však v praxi nepřineslo převratné změny, neboť neexistovala žádná upřesňující metodika, podle které by banky měly postupovat při zavádění AML opatření, především pak při implementaci nástrojů umožňujících vlastní odhalení podezřelých obchodů. Obecně lze konstatovat, že původně bylo omezení rizik praní peněz založeno pouze na povinnosti pracovníků banky hlásit podezřelé obchody, pokud se s nimi setkali a byli schopni je takto identifikovat. Banky bez zahraničního kapitálu, které neměly v této oblasti vůbec žádné zkušenosti, obvykle neuplatňovaly vůči svým klientům žádná zvláštní opatření a spoléhaly se výhradně na náhodná odhalení podezřelých obchodů svými zaměstnanci. Instituce se zahraniční majetkovou účastí do svých procesů sice zohlednily poznatky uplatňované svými mateřskými společnostmi a zavedly alespoň jednoduchá pravidla pro zjišťování podezřelých obchodů (zpravidla se jednalo o sestavu „nadlimitních transakcí“, které automaticky generovaly všechny finanční operace převyšující určitou částku), nicméně i tyto postupy byly primárně postaveny pouze na subjektivní schopnosti pracovníků podezřelý obchod identifikovat, navíc nijak nezohledňovaly rizikové profily jednotlivých skupin klientů, odchylky v jejich chování, popř. nebyly schopny detekovat obcházení nastavených limitů prostřednictvím podlimitních transakcí.

Tato situace trvala přibližně do roku 2002, kdy Česká národní banka provedla u nejvýznamnějších bank působících na tuzemském trhu rozsáhlý bankovní dohled se zaměřením na uplatňování AML opatření. Výsledky těchto kontrol prokázaly, že AML systémy bank nejsou účinné požadovaným způsobem .

Jako reakce na tuto situaci bylo přijato opatření České národní banky č. 1 ze dne 8. září 2003 k vnitřnímu řídicímu a kontrolnímu systému banky pro oblast předcházení legalizace výnosů z trestné činnosti⁶² upravující požadavky, které měly banky naplňovat s cílem minimalizovat rizika, jež pro ně vyplývají z jejich možného zneužití k legalizaci výnosů z trestné činnosti. Opatření konkretizovalo postupy pro zjišťování a uchovávání informací o klientovi umožňujících vyhodnocovat, zda se jedná o rizikového klienta; zjišťovat účel zřízení účtu, předpokládaný pohyb finančních prostředků na tomto účtu, původ finančních prostředků či věnovat zvýšenou pozornost složitým, neobvykle rozsáhlým obchodům klienta a obchodům klienta prováděným na účet osob

---

⁶² Věstník ČNB, částka 14/2003 ze dne 16. září 2003

vykonávajících významné veřejné funkce. Banky měly dále stanovit politiku přijatelnosti klienta, provádět kategorizaci klientů a zakotvit podmínky, při jejichž splnění banka neměla navázat s klientem smluvní vztah nebo měla již existující smluvní vztah s klientem zrušit. Další ustanovení se týkala způsobu vyhodnocování a ohlašování podezřelých obchodů a povinnosti bank zpracovat systém školení zaměstnanců banky v oblasti boje proti legalizaci výnosů z trestné činnosti. Zásadním pak byl požadavek na implementaci sofistikovaných informačních systémů umožňujících efektivní detekci podezřelých obchodů klientů.

Již v průběhu roku 2003 začaly banky vyvíjet a implementovat systémy, které nebyly založeny pouze na subjektivním hodnocení prováděném zaměstnancem, ale využívaly též informačních systémů a informačních technologií. Základem těchto systémů je automatické hodnocení finančních operací informačním systémem a teprve transakce, které jsou hodnoceny jako rizikové, jsou předávány k dalšímu prošetření příslušnému odpovědnému zaměstnanci. Tyto aplikace lze rozdělit podle okamžiku provedení hodnocení na systémy analyzující obchody ještě před jejich provedením (ex ante)⁶³ a systémy, které vyhodnocují transakce po jejich realizaci (ex post)⁶⁴.

Mezi kritéria, která jsou v bankách při uplatňování AML opatření obecně sledována patří například aktivace spících účtů, nestandardní výše, počet nebo typ transakce ve srovnání s dosavadní historií účtu nebo profilem klienta, platby ve prospěch/na vrub účtu směřující z/do rizikových teritorií, využívání rizikových kategorií klientů apod. Konkrétní hodnotové prahy jednotlivých indikátorů jsou standardně považovány za velmi důvěrné a zpravidla je zná pouze omezený okruh zaměstnanců, do jejichž přímé gesce patří oblast AML.

Zavedením opatření a poměrně přísnými kontrolami jeho dodržování realizovanými pravidelně Českou národní bankou se přístupy bank k celé problematice výrazně změnily, což vyplývá i ze statistiky Finančního analytického útvaru, kdy v letech 2004 – 2006 došlo k prudkému nárůstu počtu oznámení o podezřelých obchodech, který byl s největší pravděpodobností způsoben právě důkladnějším prověřováním transakcí v rámci bankovního sektoru⁶⁵.

---

⁶³ viz. Příloha č. 2 – Schéma analýzy podezřelého obchodu před jeho provedením (ex ante)

⁶⁴ viz. Příloha č. 3 – Schéma analýzy podezřelého obchodu po jeho provedení (ex post)

⁶⁵ Finanční analytický útvar, Zpráva o činnosti 1996 – 2006, Ministerstvo financí, Praha 2006

Tento trend ve světě potvrzuje i průzkum provedený poradenskou společností KPMG⁶⁶, kterého se v roce 2007 zúčastnilo 224 zástupců nejvýznamnějších bank z 55 zemí světa. Z průzkumu vyplynulo, že oblast boje proti legalizaci výnosů z trestné činnosti je pro banky jednou z významných priorit, přičemž nejvyšší výdaje jsou vynakládány na monitorování transakcí, proškolení zaměstnanců a plnění požadavků vyplývajících z uplatňování mezinárodních sankcí. Zvýšená pozornost je rovněž věnována vysoce rizikovým klientům, ať už z hlediska jejich podnikatelské činnosti nebo objemů jimi prováděných transakcí, a přísnější hloubková kontrola je v 81 % bank prováděna u politicky exponovaných osob⁶⁷.

S prevencí praní peněz a financování terorismu souvisí rovněž povinnosti uložené fyzickým a právnickým osobám zákonem č. 69/2006 Sb. o provádění mezinárodních sankcí. Zákon upravuje omezení či zákazy určitých činností v oblastech obchodu a služeb, peněžních převodů, dopravy apod. s osobami či státy, na které se vztahují mezinárodní sankce⁶⁸. Tato omezení či zákazy vyplývají z rozhodnutí Rady bezpečnosti OSN nebo společného postoje, společné akce nebo jiného opatření přijatého na základě Smlouvy o Evropské unii o společné zahraniční a bezpečnostní politice v rozsahu stanoveném nařízením vlády⁶⁹. Ve finančním sektoru mohou sankce například spočívat v omezení nebo zákazu výplaty úroků z peněžních prostředků na účtech či jakéhokoli poskytování peněžních prostředků, investičních nástrojů, jiných cenných papírů, finančních nebo ekonomických zdrojů či převodu peněžních prostředků z účtu nebo na účet ovládaný subjektem, na který se vztahují mezinárodní sankce. Banky proto musí při navazování obchodního vztahu s klientem a dále po celou dobu jeho trvání kontrolovat, zda jméno vlastníka účtu nebo zástupce společnosti nefiguruje na některém ze sankčních listů. Zjištění této skutečnosti se oznamuje Finančnímu analytickému útvaru v souladu se zákonem č. 253/2008 Sb., neboť v takovém případě se ve smyslu jeho ustanovení § 6 odst. 2 písm. a) jedná vždy o podezřelý obchod.

---

⁶⁶ KPMG, Global Anti-Money Laundering Survey 2007, Červenec 2007

⁶⁷ Aktivita bank v boji proti praní špinavých peněz sílí, *Bankovníctví*, 18. 1. 2008

⁶⁸ Jedná se například o zvláštní omezující opatření proti osobám a subjektům spojených s Usámou bin Ládinem, sítí Al-Kajda, Talibánem, omezující opatření vůči Somálsku, Libérii, Súdánu, Barmě/Myanmaru plynoucí z nařízení Rady ES

⁶⁹ Nařízení vlády č. 210/2008 Sb. ze dne 28. května 2008 k provedení zvláštních opatření k boji proti terorismu ve znění nařízení vlády č. 88/2009 Sb. ze dne 16. března 2009; přílohou tohoto nařízení vlády je Seznam fyzických osob a organizovaných skupin (např. aktivisté ETA, skupina Skutečná IRA, Oranžští dobrovolníci, Neformální anarchistická federace atd.)

V současné době jsou v praxi shledávány jakožto nejvíce problematické následující oblasti:

1. zjišťování skutečného vlastníka⁷⁰

Největší problém představují několikastupňové vlastnické struktury končící v tzv. off-shore teritoriích⁷¹ a jakékoli vlastnictví založené na cenných papírech na doručitele (např. listinné akcie na majitele). Banky v takovém případě s odvoláním se na neprůhlednou vlastnickou strukturu⁷² buď odmítnou uskutečnění obchodu či uzavření obchodního vztahu v souladu s ustanovením § 15 zákona č. 253/2008 Sb., nebo klient podléhá zpřísněnému režimu v souladu s vyhláškou č. 281/2008 Sb.

2. obchodní vztahy s politicky exponovanými osobami⁷³

Na rozdíl od seznamů subjektů podléhajícím mezinárodním sankcím, neexistuje žádný oficiální seznam osob, které naplňují definici politické exponovanosti ve smyslu ustanovení § 4 odst. 5 zákona č. 253/2008 Sb. Banky jsou proto nuceny spoléhat se na prohlášení svých klientů, resp. nakupovat poměrně drahé komerční databáze, jejichž zdrojem jsou zpravidla pouze informace veřejně dostupné z médií, což bezesporu významně snižuje jejich vypovídací hodnotu.

Z tohoto hlediska by bylo vhodné zvážit vytvoření centrální databáze politicky exponovaných osob spravované například na úrovni FATF, do níž by státy prostřednictvím určeného orgánu (např. finanční zpravodajské jednotky) pravidelně dodávaly aktualizovaná data. Nejen banky, ale i ostatní povinné subjekty, by tak získaly významný nástroj k důslednému naplňování AML opatření. Aby však systém mohl poskytovat spolehlivá data, vyžadoval by zapojení co největšího počtu zúčastněných zemí. Prosazení takového projektu na mezinárodní úrovni by však i z důvodu

---

⁷⁰ § 4 odst. 4, § 9 zák. č. 253/2008 Sb.

⁷¹ např. Kajmanské ostrovy, Britské panenské ostrovy, Seychely, Andorra

⁷² Dle ustanovení § 3 písm. a) vyhlášky č. 281/2008 Sb. ze dne 1. srpna 2008 o některých požadavcích na systém vnitřních zásad, postupů a kontrolních opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, se neprůhlednou vlastnickou strukturou rozumí stav, kdy

1. z výpisu z obchodního rejstříku, jiné obdobné evidence země sídla zahraniční osoby, která není zapsána do obchodního rejstříku v České republice, a není-li v zemi sídla této zahraniční osoby taková evidence, pak z úředně ověřené společenské smlouvy, nebo

2. z jiné listiny, kterou byla zahraniční osoba založena a která obsahuje všechny její změny, anebo

3. z důvěryhodného zdroje, na který se instituce důvodně spoléhá,

nelze zjistit, kdo je skutečným majitelem klienta; o neprůhlednou vlastnickou strukturu se nejedná, pokud jsou akcie klienta kótované podle jiného právního předpisu nebo pokud se jedná o zahraniční akciovou společnost, jejíž akcie jsou přijaty k obchodování na veřejném trhu.

⁷³ § 4 odst. 5, § 9, § 15 zák. č. 253/2008 Sb.

různorodého přístupu států k uplatňování AML opatření bylo dle mého názoru velmi problematické.

3. odklad splnění příkazu klienta⁷⁴ v případě, kdy se jedná o výběr v hotovosti.

Celková doba pro tzv. „pozastavení transakce“ pokud hrozí nebezpečí, že bezodkladným splněním příkazu klienta by mohlo být zmařeno nebo podstatně ztíženo zajištění výnosu z trestné činnosti nebo prostředků určených k financování terorismu, aniž by byl klient o takové skutečnosti bankou informován, může trvat až 7 kalendářních dní. V případech, kdy se jedná o výběr v hotovosti, se tak banka dostává do poměrně absurdní situace, kdy na jedné straně nesmí transakci realizovat, na straně druhé nesmí klientovi sdělit, že tak činí v souladu se zákonem o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, neboť je vázána povinností mlčenlivosti. Banka má tudíž velmi omezené možnosti pro komunikaci s klientem, nežádka proto raději takovou transakci umožní realizovat s tím, že ji okamžitě po jejím provedení oznámí Finančnímu analytickému útvaru. Takový postup ovšem významně snižuje možnost zajištění prostředků pocházejících z trestné činnosti, resp. souvisejících s financováním a podporou terorismu a tím i naplňování smyslu a účelu zákona č. 253/2008 Sb.

Jako řešení se nabízí doplnění ustanovení § 39 zákona č. 253/2008 Sb. týkající se výjimek z povinnosti mlčenlivosti o možnost zproštění mlčenlivosti vůči klientovi přímo Finančním analytickým útvarem, omezující se ovšem pouze na sdělení, že se postupuje v souladu se zákonem č. 253/2008 Sb., který by takovou potřebu řešil individuálně v závislosti na konkrétních okolnostech případu.

---

⁷⁴ § 20 zák. č. 253/2008 Sb.

6. ZÁVĚR

Legalizace výnosů z trestné činnosti představuje mezinárodní fenomén, který nebere ohledy na státní hranice. Ti, kdo perou peníze, jsou připraveni a schopni využít příležitostí a slabin AML systémů kdekoli na světě. Na boj proti praní peněz proto musí být nahlíženo globálně a v rámci účinné mezinárodní spolupráce.

Ve své práci jsem se pokusila komplexně obsáhnout vývoj právní úpravy proti zneužití legalizace výnosů z trestné činnosti se zaměřením na regionální úpravu v rámci Evropské unie. Dle mého názoru jsou v evropském právu důsledně promítnuty mezinárodněprávní závazky vyplývající z mezinárodních úmluv a především z doporučení FATF, která jsou všeobecně uznávána jakožto mezinárodní standardy pro uplatňování AML opatření. Třetí směrnice proti praní peněz č. 2005/60/ES je proto bezpochyby jedním z klíčových mezinárodněprávních dokumentů, který je základem celosvětového boje proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu.

Legislativa ovšem představuje pouze předpoklad pro následnou realizaci a aplikaci AML opatření a postupů v praxi. Značného pokroku bylo dosaženo zejména v rámci finančního sektoru. Právě toto odvětví bylo od počátku využíváno k praní výnosů z trestné činnosti hlavně díky možnosti snadného přesunu finančních prostředků a tedy i snadnému zakrytí jejich nelegálního původu. Z tohoto důvodu jsem ve své práci stručně pojednala i o uplatňování AML opatření ze strany bank, neboť právě v bankách jsou v porovnání s ostatními povinnými subjekty nejvíce rozvinuty systémy pro odhalování podezřelých transakcí a i nadále nejvíce oznámení o podezřelých obchodech pochází z bankovní sféry.

Zavedením přísných kontrol, zjišťováním totožnosti klientů a sledováním neobvyklých a podezřelých transakcí se možnost legalizovat výnosy ve finančním sektoru podstatně ztížila. Ti, kdo perou peníze, proto začali hledat nové způsoby a metody, které by mohli využívat za účelem zakrytí nezákonného původu výnosů. Častěji začalo docházet ke zneužívání subjektů stojících mimo finanční sektor, a proto bylo nutné na tuto situaci flexibilně zareagovat. Povinnosti původně uložené pouze finančním institucím byly rozšířeny i na další osoby (např. právní profese, realitní makléře, daňové poradce, auditory či kasina), což by mělo přispět k efektivnějšímu potírání případů praní peněz.

Zhodnotit efektivitu přijatých opatření je nicméně velmi obtížné. Nelze se totiž omezit pouze na odhalené případy, ale je třeba vzít v úvahu i latentní trestnou činnost. Přesto se domnívám, že uplatňovaná opatření jsou účinná a organizovanému zločinu znesnadňují možnost zlegalizovat výnosy pocházející z trestné činnosti. Vzhledem k tomu, že jsou k praní peněz využívány stále nové a nové metody, je zapotřebí, aby na tuto skutečnost pružně reagovala i AML legislativa a udržovala krok s vývojem těchto metod. Budoucnost vidím ve vytváření sofistikovaných informačních technologií, které umožní lepší detekci podezřelých transakcí, v podpoře mezinárodní spolupráce, výměně informací a zkušeností a v neposlední řadě též vzdělávání a osvětě v této oblasti.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ

Použitá literatura

Aktivita bank v boji proti praní špinavých peněz sílí, *Bankovníctví*, 18. 1. 2008

ALLDRIDGE, P. Money Laundering and Globalization. *Journal of Law and Society*, Prosinec 2008, Vol. 35, č. 4

Annual Review of Non-Cooperative Countries and Territories 2006 – 2007: Eight NCCT Review, 12. října 2007, dostupné na:

http://www.fatf-gafi.org/pages/0,3417,en_32250379_32236992_1_1_1_1_1,00.html

BERCEA, L. *Revisiting the Definition of Money Laundering Offence* IN: TOMÁŠEK, M. (ed.) *European law and National Criminal Legislation*, Prague: Faculty of Law Editions centre, 2007

BLAIR, W., BRENT, R. *Banks and Financial Crime, The International Law of Tainted Money*, 1. vyd. Oxford University Press, 2008

BUDKA, I, DVOŘÁK, V, ZIMMEL, V. Zisk produkováný organizovaným zločinem, jeho legalizace a opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti, *Kriminalistika*, 2000, roč. XXXIII, č. 4, dostupné na <http://www.mvcr.cz>

FATF revised mandate 2008 – 2012, 12. dubna 2008, dostupné na http://www.fatf-gafi.org/pages/0,3417,en_32250379_32236846_1_1_1_1_1,00.html

Finanční analytický útvar, Zpráva o činnosti 1996 – 2006, Ministerstvo financí, Praha 2006

JAKULIN, V. *Penal Regulations of the European Union Preventing Cross-Border Crime* IN: TOMÁŠEK, M. (ed.) *European law and National Criminal Legislation*, Prague: Faculty of Law Editions centre, 2007, s. 69-81

JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část*. 3. vyd. Praha: Linde 2008

KPMG, Global Anti-Money Laundering Survey 2007, Červenec 2007

MOISÉS, N. *Černá kniha globalizace*. 1. vyd. Praha: Vyšehrad, 2008

The Egmont Group Annual Report, May 2007 – June 2008, dostupné na: http://www.egmontgroup.org/library_annual_report.html

Third round detailed assessment report on the Czech republic. Anti-money laundering and combating the financing of terrorism, MONEYVAL (2006) 21, 19. 12. 2007

TICHÝ, L. a kol., *Dokumenty ke studiu evropského práva*. 3. vyd. Praha: Linde, 2006

TICHÝ, L., ARNOLD, R., SVOBODA, P., ZEMÁNEK, J., KRÁL, R. *Evropské právo*, 3. vyd., Praha: C. H. Beck, 2006

TOMÁŠEK, M. *Approximation Methods for Criminal Law in the European Union* IN: TOMÁŠEK, M. (ed.) *European law and National Criminal Legislation*, Prague: Faculty of Law Editions centre, 2007, s. 39-53

TOMÁŠEK, M. Komunitární dimenze skutkové podstaty trestného činu legalizace výnosů z trestné činnosti (§ 252a trestního zákona), *Trestní právo*, 2004, roč. 9, č. 2, s. 6-9

TOMÁŠEK Michal a kol., *Europeizace trestního práva*, Praha: Linde, 2009

TVRDÝ, J., BÁRTOVÁ, A. *Zákon o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu a předpisy související: komentář*. 1. vyd. Praha: C.H.Beck, 2009

40 Doporučení FATF + 9 zvláštních doporučení FATF, týkajících se financování terorismu, dostupné na <http://www.fatf-gafi.org>, český překlad je k dispozici na stránkách Ministerstva financí ČR – <http://www.mfcr.cz>

Seznam právních předpisů

Zákon č. 140/1961 Sb. z 29. 11. 1961, trestní zákon, v platném znění

Rec (80) 10E on measures against the transfer and the safekeeping of funds of criminal origin, dostupné na:

<http://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=679105&Site=COE&BackColorInternet=DBDCF2&BackColorIntranet=FDC864&BackColorLogged=FDC864>

Směrnice Rady ES č. 91/308/EHS z 10. 6. 1991, o předcházení zneužití finančního systému k praní peněz (Úř. věst. L 166, 28. 6. 1991, s. 77)

Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 462/1991 Sb., o sjednání Úmluvy Organizace spojených národů proti nedovolenému obchodu s omamnými a psychotropními látkami

First Commission's report on the implementation of the Money Laundering Directive (91/308/EEC) to be submitted to the European Parliament and to the Council, COM (95) 54 final, 3. 3. 1995

Sněmovní tisk 1972 rozeslán poslancům dne 14. 11. 1995, I. volební období Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR, 1995

Zákon č. 61/1996 Sb. z 15. 2. 1996, o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a o změně a doplnění souvisejících zákonů, ve znění pozdějších novel

Vyhláška ministerstva financí č. 183/1996 Sb. z 24. 6. 1996, o plnění oznamovací povinnosti finančními institucemi

Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 33/1997 Sb., o sjednání Úmluvy o praní, vyhledávání, zadržování a konfiskaci výnosů ze zločinu

Second Commission report to the European Parliament and the Council on the implementation of the Money Laundering Directive, COM (1998) 401 final, 1. 7. 1998

Společná akce Rady č. 98/699/SVV z 3. 12. 1998, o praní peněz, identifikaci, vysledování, zmrazení, zajištění a propadnutí nástrojů trestné činnosti a výnosů z ní (Úř. věst. L 333, 9. 12. 1998, s. 1)

Důvodová zpráva k návrhu směrnice 2001/97/ES, COM (1999) 352 final, 14. 7. 1999; Úř. věst. C 177E, 27. 6. 2000, s. 14

The United Nations Convention against Transnational Organized Crime, 15. 11. 2000, dostupné na: <http://www.unodc.org/unodc/en/treaties/CTOC/index.html#Fulltext>

Rámcové rozhodnutí Rady č. 2001/500/SVV z 26. 6. 2001, o praní peněz, identifikaci, vysledování, zmrazení, zajištění a propadnutí nástrojů trestné činnosti a výnosů z ní (Úř. věst. L 182, 5. 7. 2001, s. 1)

Směrnice Evropského parlamentu a Rady EU č. 2001/97/ES z 4. 12. 2001, kterou se mění a doplňuje směrnice Rady ES č. 91/308/EHS o předcházení zneužití finančního systému k praní peněz (Úř. věst. L 344, 28. 12. 2001, s. 76)

Rámcového rozhodnutí Rady 2002/475/SVV z 13. 6. 2002, o boji proti terorismu (Úř. věst. L 164, 22. 6. 2002, s. 3)

Opatření České národní banky č. 1 z 8. 9. 2003, k vnitřnímu řídicímu a kontrolnímu systému banky pro oblast předcházení legalizace výnosů z trestné činnosti (Věstník ČNB, částka 14/2003 ze dne 16. září 2003)

Důvodová zpráva k návrhu směrnice 2005/60/ES, KOM (2004) 448 v konečném znění, 30. 6. 2004

Council of Europe Convention on Laundering, Search, Seizure and Confiscation of the Proceeds from Crime and on the Financing of Terrorism, 16. – 17. 5. 2005 CETS No.: 198, dostupné na:

<http://conventions.coe.int/Treaty/Commun/ListeTraites.asp?CM=1&CL=ENG&NT=198&NU=999>

Směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2005/60/ES z 26. 10. 2005, o předcházení zneužití finančního systému k praní peněz a financování terorismu (Úř. věst. L 309, 25. 11. 2005, s. 15)

Nařízení Evropského parlamentu a Rady ES č. 1831/2005 z 26. 10. 2005, o kontrolách peněžní hotovosti vstupující do Společenství nebo je opouštějící (Úř. věst. L 309, 25. 11. 2005, s. 9)

Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 18/2006 Sb.m.s., o sjednání mezinárodní úmluvy o potlačování financování terorismu

Zákon č. 69/2006 Sb. z 3. února 2006, o provádění mezinárodních sankcí

Směrnice Komise č. 2006/70/ES z 1. 8. 2006, kterou se stanoví prováděcí opatření ke směrnici Evropského parlamentu a Rady 2005/60/ES, pokud se jedná o definici „politicky exponovaných osob“ a technická kritéria pro zjednodušené postupy hloubkové kontroly klienta a pro výjimku na základě finanční činnosti vykonávané příležitostně nebo ve velmi omezené míře (Úř. věst. L 214, 4. 8. 2006, s. 29)

Nařízení Evropského parlamentu a Rady ES č. 1781/2006 z 15. 11. 2006, o informacích o plátcích doprovázejících převody peněžních prostředků (Úř. věst. L 345, 8. 12. 2006, s. 1)

Rozsudek z 26. 6. 2007, C-305/05 ve věci Ordre des barreaux francophones et germanophones a další v. Conseil des ministres, Sbírka rozhodnutí Evropského soudního dvora 2007, strana I-05305, CELEX: 62005J0305

Důvodová zpráva k zákonu č. 253/2008 Sb. - sněmovní tisk 385 rozeslán poslancům dne 2. 1. 2008, V. volební období Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR, 2008

Nařízení vlády č. 210/2008 Sb. z 28. 5. 2008, k provedení zvláštních opatření k boji proti terorismu, ve znění nařízení vlády č. 88/2009 Sb. z 16. 3. 2009

Zákon č. 253/2008 Sb. z 5. 6. 2008, o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu

Vyhláška č. 281/2008 Sb. z 1. 8. 2008, o některých požadavcích na systém vnitřních zásad, postupů a kontrolních opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu

Žaloba podaná dne 20. 11. 2008 – Komise Evropských společenství v. Španělské království, C-502/08, Úř. věst. C 6, 10. 1. 2009, s. 17

Žaloba podaná dne 2. 12. 2008 – Komise Evropských společenství v. Irsko, C-532/08, Úř. věst. C 32, 7. 2. 2009, s. 22

Žaloba podaná dne 9. 12. 2008 – Komise Evropských společenství v. Švédské království, C-546/08, Úř. věst. C 32, 7. 2. 2009, s. 22

Žaloba podaná dne 9. 1. 2009 – Komise Evropských společenství v. Belgické království, C-6/09, Úř. věst. C 69, 21. 3. 2009, s. 24

Internetové zdroje

<http://www.coe.int>

<http://www.coe.int/moneyval>

<http://www.egmontgroup.org>

<http://eur-lex.europa.eu>

<http://www.fatf-gafi.org>

<http://www.mfcr.cz>

<http://www.mvcr.cz>

<http://www.portal.gov.cz>

<http://www.psp.cz>

<http://www.un.org>

Ostatní zdroje

komunikace s Ing. Tomášem Götthansem, vedoucím útvaru Analýzy transakcí v Komerční bance, a. s.

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1 – Časový harmonogram rozhodnutí FATF o označení za nespolupracující zemi či teritorium (NCCT) a monitoringu těchto zemí

Příloha č. 2 – Schéma analýzy podezřelého obchodu před jeho provedením (ex ante)

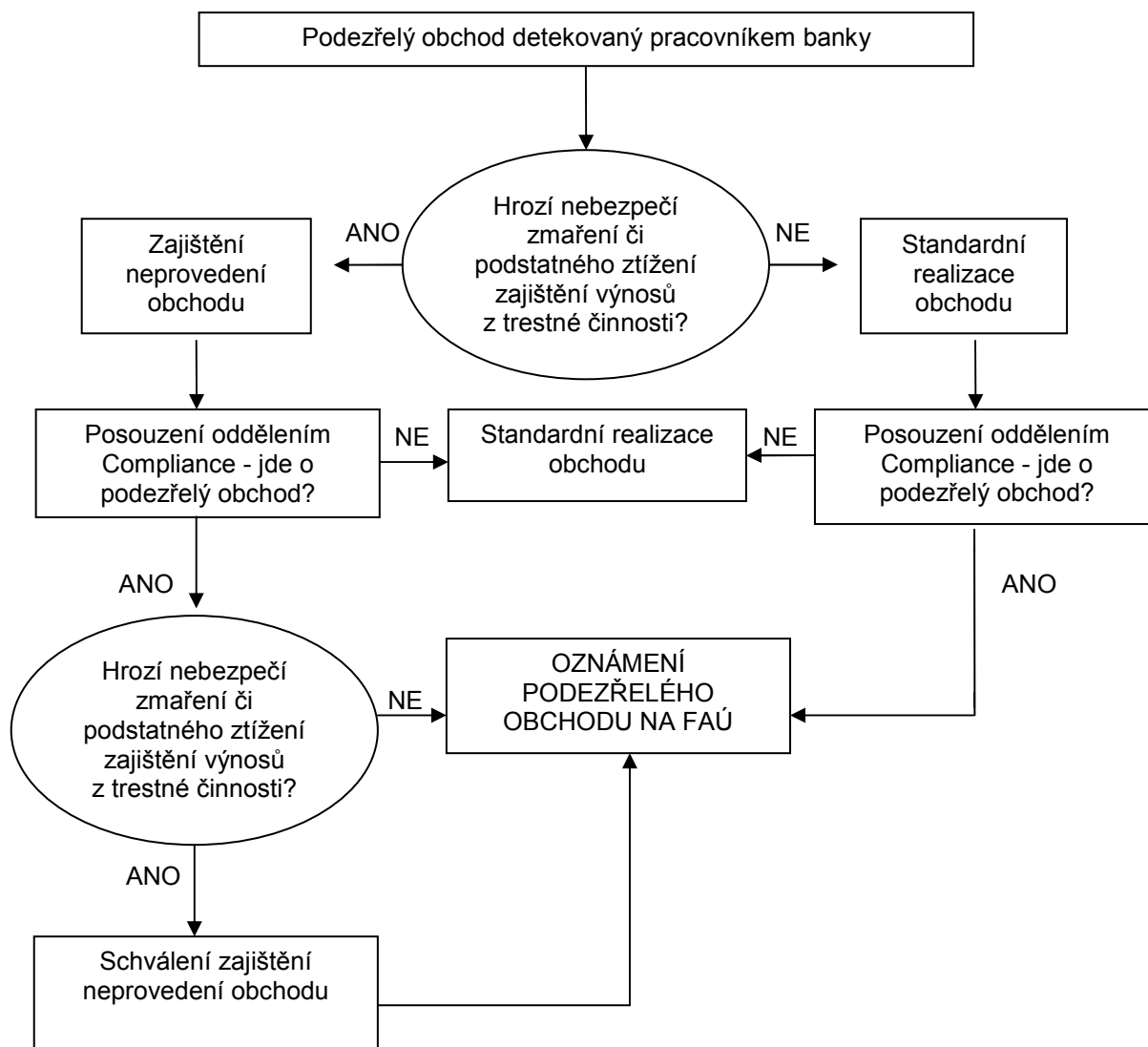
Příloha č. 3 – Schéma analýzy podezřelého obchodu po jeho provedení (ex post)

**Časový harmonogram rozhodnutí FATF
o označení za nespolupracující zemi či teritorium
(Non-Cooperative Countries or Territories - NCCT) a monitoringu těchto zemí
(harmonogram zápisu na seznam, přijatých protiopatření a vyškrtnutí ze seznamu)**

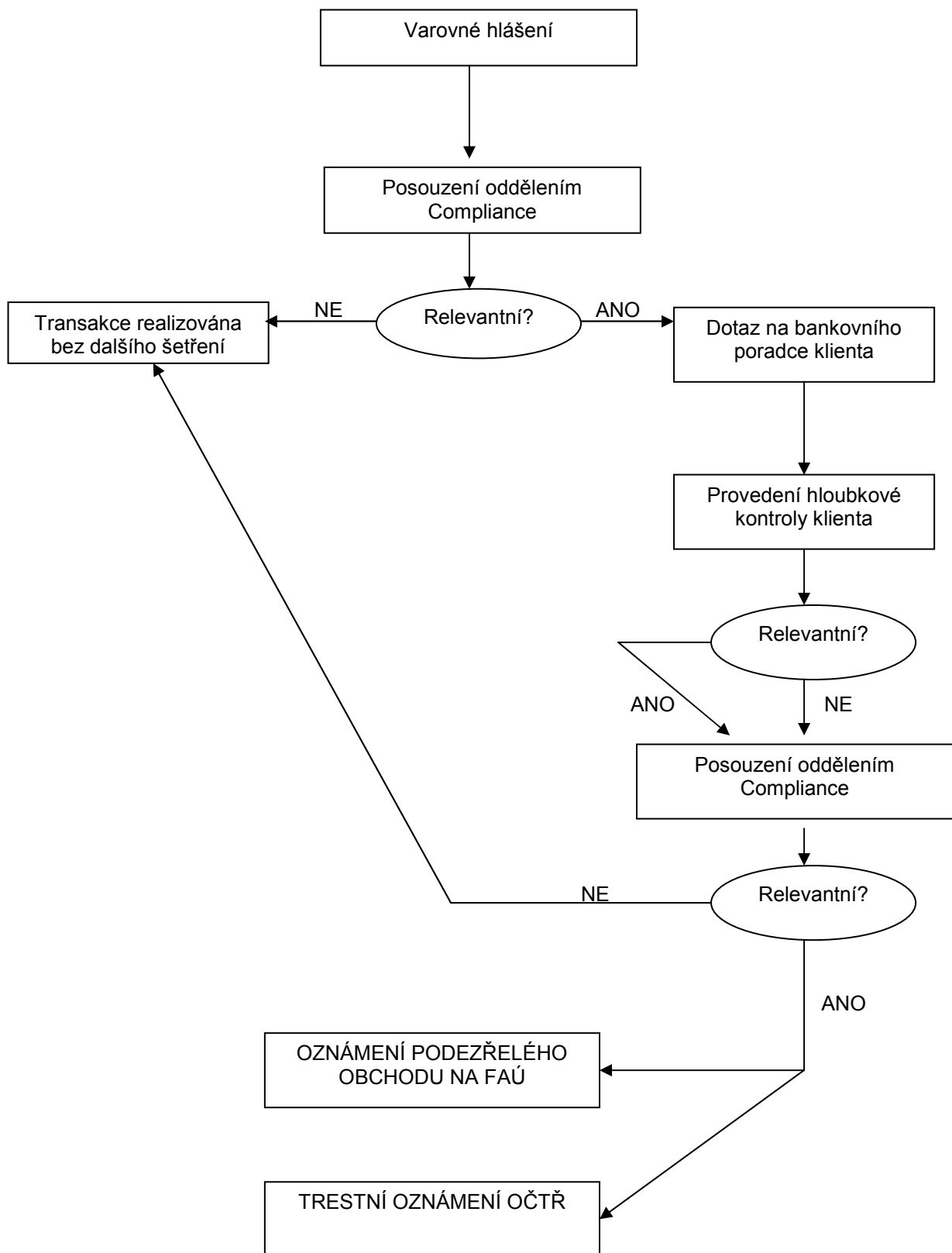
DATUM	ROZHODNUTÍ
14. 02. 2000	Počáteční zpráva detailně vytvářející celý systém a jeho procedury
22. 06. 2000	První kontrola - 15 jurisdikcí označeno jakožto NCCT: Bahamy, Kajmanské ostrovy, Cookovy ostrovy, Dominikánská republika, Izreal, Libanon, Lichtenštejnsko, Marshallovy ostrovy, Nauru, Niue, Panama, Filipíny, Rusko, St. Kitts a Nevis, Svatý Vincent a Grenadiny
22. 06. 2001	Ze seznamu vyškrtnutí: Bahamy, Kajmanské ostrovy, Lichtenštejnsko, Panama Druhá kontrola označuje nově jakožto NCCT tyto státy: Egypt, Guatemala, Maďarsko, Indonésie, Barmá, Nigérie
7. 09. 2001	Jakožto NCCT označení: Grenada, Ukrajina.
5. 12. 2001	FATF doporučuje svým členům uplatnit další protiopatření proti Nauru
21. 06. 2002	Ze seznamu vyškrtnutí: Maďarsko, Izrael, Libanon, St. Kitts a Nevis
11. 10. 2002	Ze seznamu vyškrtnutí: Dominikánská republika, Marshallovy ostrovy, Niue, Rusko
20. 12. 2002	FATF doporučuje svým členům uplatnit další protiopatření proti Ukrajině
14. 02. 2003	FATF odvolává další protiopatření proti Ukrajině, ta ovšem nadále zůstává na seznamu. Ze seznamu je vyškrtnuta Grenada
20. 06. 2003	FATF vyškrtává Svatého Vincenta a Grenadiny
03. 11. 2003	FATF doporučuje svým členům uplatnit další protiopatření proti Barmě
27. 02. 2004	Ze seznamu vyškrtnut Egypt a Ukrajina
02. 06. 2004	FATF vyškrtává Guatemala
22. 10. 2004	FATF odvolává další protiopatření proti Nauru a Barmě, nadále však zůstávají na seznamu
11. 02. 2005	FATF vyškrtává Cookovy ostrovy, Indonésii a Filipíny
13. 10. 2005	FATF vyškrtává Nauru
23. 06. 2006	FATF vyškrtává Nigérii
13. 10. 2006	FATF vyškrtává Barmu

Zdroj: Annual Review of Non-Cooperative Countries and Territories 2006 – 2007: Eight NCCT Review, 12. října 2007,
dostupné na http://www.fatf-gafi.org/pages/0,3417,en_32250379_32236992_1_1_1_1_1,00.html

Schéma analýzy podezřelého obchodu před jeho provedením (EX ANTE)

**Schéma analýzy podezřelého obchodu po jeho provedení
(EX POST)**

DEVELOPMENT OF THE EUROPEAN LEGAL REGULATIONS AGAINST THE ABUSE OF THE LEGALISATION OF THE PROCEEDS OF CRIME

Summary

The purpose of my thesis is to record the development of the legal regulations focused on the fight against the legalisation of the proceeds of crime with particular emphasis on the regulation within the European Union. I have chosen this topic because of the recency of money laundering phenomenon and the missing comprehensive outline of the development of the legal regulations in this area.

Money laundering may be loosely defined as all actions and procedures intended to conceal or disguise the source, nature, ownership or real beneficiary of the illicitly gained funds in order to create the impression that the proceeds have a legitimate source. If this process is successful, illicitly generated funds will seem to be absolutely legal and become easily available for the criminal.

The thesis is composed of six chapters. Chapter One is introductory and contains the basic information related to money laundering and illustrates the aims of my paper.

Chapter Two consists of two parts which characterises the very concept of money laundering. Part One contains various definitions of money laundering which can be found in law. Part Two describes the three stages of money laundering – placement, layering and integration and shortly demonstrates the methods usually used for money laundering (e. g. smurfing, money transfer between jurisdictions, mixture of sales arising out of common lawful business with proceeds of crime etc.).

Chapter Three deals with the activities of the most important international organisations involved in the fight against money laundering. This chapter is structured into four parts – each of them is dedicated to one organisation, i. e. United Nations Organization, Financial Action Task Force on Money Laundering, Council of Europe and Egmont Group.

Chapter Four represents the crucial part of my thesis because it contains the legal regulations within the European Union and is subdivided into six parts. This chapter pays attention especially to regulation in three Money Laundering Directives and

provides the definitions of money laundering, criminal activity and description of duties imposed on obliged subjects. Following parts outline the third pillar legislation and other related legislation and the last part of this chapter presents the implementation of the Money Laundering Directives in Czech law.

Chapter Five deals with the realization of anti money laundering measures in practice in the Czech republic. Part One introduces the work of the Financial Analytical Unit which is responsible for receiving the suspicious transaction reports. Part Two explains the application of anti money laundering measures in banks and points out to most problematic practical situations.

Conclusions are drawn in chapter Six. I assume that European law consequentially reflects the obligations arising out of international law, in particular the FATF's recommendations. Although it is very difficult to evaluate the efficiency of anti-money laundering measures, I think that exercised measures makes the legalisation of the proceeds of crime difficult for organized crime.

Klíčová slova:

praní peněz, evropské právo

Key words:

money laundering, European law